Täysistunto

Tiistai 3.11.2015 klo 13.59—22.02

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 88/2015 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Ministeri Lindström, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.47 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan kumottavaksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annettu laki. Tavoitteena on purkaa vähittäiskauppoja sekä parturi- ja kampaamoliikkeitä koskeva aukiolosääntely, jolloin elinkeinonharjoittaja voisi aiempaa vapaammin päättää, milloin hän pitää liikkeensä auki.

Ehdotuksen pohjana on pääministeri Sipilän hallituksen strateginen hallitusohjelma. Jaksossa "Työllisyys ja kilpailukyky" on todettu, että osana sääntelyn purkua kauppojen aukioloa vapautetaan. Uudistus on esimerkki sellaisesta mahdollistavasta sääntelystä, joka ei perustu lainsäätäjän käskyihin ja kieltoihin vaan elinkeinoelämää ja yrittäjyyttä edistävään joustavaan toimintaan.

Aukioloaikojen vapauttamisen myötä elinkeinonharjoittajat pystyisivät ottamaan paremmin huomioon kuluttajien tarpeet. Yrittäjillä olisi joustavammat mahdollisuudet pitää liikkeet avoinna silloin, kun se kulutuskysynnän kannalta on tarkoituksenmukaisinta. Uudistuksen arvioidaan lisäävän sekä kaupan alan yritysten valmiutta tarjota työtunteja nykyisille työntekijöille että valmiutta palkata uusia koko- ja osa-aikaisia työntekijöitä. Uudistuksen odotetaan siten edistävän työllisyyskehitystä. Uudistuksella parannettaisiin sekä perinteisen kaupan kilpailukykyä suhteessa verkkokauppaan että sitä kautta kotimaisen ja Suomessa sijaitseviin toimipisteisiin perustuvan kaupan kilpailukykyä suhteessa ulkomaiseen verkkokauppaan. Aukiolosäännöksistä myönnettävät poikkeusluvat poistuisivat tarpeettomina, jos lainsäädännössä olevat aukiolorajoitukset poistuisivat. Poikkeuslupamenettelyä on kritisoitu sen maksullisuudesta sekä siitä, että se aiheuttaa yhdenvertaisuus- ja kilpailuneutraliteettiongelmia.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskittymässä toimivan pienyrittäjän oikeudesta pitää liikkeensä suljettuna yhtenä päivänä viikossa. Säännös siirrettäi-

siin nyt kumottavasta laista edellä mainittuun lakiin. Säännöksen säilyttäminen on pienyrittäjän kannalta tärkeää, koska vapaapäivän puute heikentää heidän jaksamistaan.

Tässä lyhyesti, arvoisa puhemies.

17.49 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys vähittäiskaupan ja parturiliikkeiden aukiololain kumoamisesta on kahtalainen.

Parturi-kampaajilla, jotka ovat yleensä yksityisyrittäjiä, pitäisi olla vapaus päättää yrityksensä aukioloajoista, ja esimerkiksi itsenäisyyspäivänä pitäisi saada vapaasti kammata juhlijoita ilman kalliita ja hankalia erityislupia. Parturiyrittäjän mahdollisuuksia päättää aukioloajoista onkin tärkeää lisätä ja vapauttaa.

Näen kuitenkin lakiesityksen ongelmana päivittäistavarakaupan aukioloaikojen vapauttamisen. Päivittäistavarakaupassa työskentelee todella suuri määrä ihmisiä, ja ruokakauppasektorin aukiolot ja liikeverkko vaikuttavat suuresti koko yhteiskuntaan, muihinkin aloihin ja laajoihin ihmisjoukkoihin ja työntekijöihin ja heidän perheisiinsä. Mikäli ilta-, pyhä- ja viikonlopputyö lisääntyvät päivittäistavarakaupassa aukioloaikojen vapauttamisen myötä, on sillä kerrannaisvaikutuksia myös muille aloille ja yhteiskunnan sektoreille. Esimerkiksi päiväkotien vuorohoidon tarve kasvaisi ilta-, yö- ja pyhätyön lisääntymisen seurauksena, ja se aiheuttaa kustannuksia kunnille ja vaikutuksia perheiden arkeen.

Juhlapyhien aukioloaikojen vapauttamisella on vaikutuksia myös koko kulttuuriin ja ihmisten perhe-elämään. En toivo Suomesta 24/7-yhteiskuntaa. Muutamat vuosittaiset juhlapyhät tarjoavat ihmisille tilaisuuden kerrankin rauhoittua ja viettää aikaa yhdessä perheen kanssa kotona. Nämä mahdollisuudet vähenevät, jos yhä useampi äiti, isä, tytär tai poika on juhlapyhänä töissä. Kaupassa työskentely voi olla jatkossa lähes mahdoton yhtälö yhdistää perhe-elämän kanssa, se on vaikeaa jo nyt.

Jos kauppojen aukioloajat vapautetaan, poistuu nyt pienillä kaupoilla oleva vapaampien aukioloaikojen tuoma kilpailuetu. Tämä voi johtaa asioinnin siirtymiseen pienistä lähikaupoista suuriin peltomarketteihin, mikä johtanee lähikauppaverkon harvenemiseen. Jo nyt kehitys on ollut se, että lähikauppojen määrä pienenee ja supermarkettien määrä kasvaa. Lähikauppaverkon edelleen harveneminen olisi erittäin huono kehitys autottomien ihmisten kannalta, esimerkiksi vanhusten ja heidän kotona asumisensa kannalta, yhdyskuntarakenteen kannalta ja liikenteen aiheuttamien päästöjen näkökulmasta.

Hyvin todennäköisesti käy näin, että lähikauppojen määrä vähenee, jos ostovoima ei samaan aikaan kasva, sillä jostainhan suurten kauppojen jatkettavien aukioloaikojen asiointi on pois. Jo nyt pienillä lähikaupoilla on hyvin vapaat aukioloajat, eli esitetyn lainsäädännön muutos aiheuttaa muutoksia erityisesti suuremmille kaupoille vapauttaa niiden aukioloaikoja, kun pienten aukiolot ovat jo vapaat.

On esitetty, että esitetty lainmuutos lisäisi työpaikkoja. Kovin suurta työpaikkojen lisäystä on vaikea nähdä, sillä ihmisten ostovoima ei kasva. Työpaikat saattavat itse asiassa vähetä, mikäli muutoksesta aiheutuu pienten kauppojen ja kioskien sulkemista, sillä isoissa kaupoissa työt hoidetaan suhteessa pienemmällä henkilöstömäärällä. Esitys saattaa johtaa kaupan keskittymiseen edelleen, sillä erityisesti jokin iso kauppaliiketju voi pitää kauppoja auki vaikka yöllä ja vaikka tappiollisesti ja ajaa siten pieniä kilpailijoita ulos markkinoilta. Mahdollisuus ostaa Prismasta maitoa yöllä ei ole nähdäkseni tämän kehityksen arvoista.

Arvoisa puhemies! En näe selkeää tarvetta esitetylle lain kumoamiselle. Kuluttajat ovat tutkimuksen mukaan pääosin tyytyväisiä kaupan aukioloaikoihin, mutta on olemassa sel-

keä tarve lain korjaamiselle. Parturi- ja kampaamoliiketoiminta pitää rajata pois lain piiristä ja vapauttaa alan aukiolot sääntelystä. Poikkeuslupamenettelyyn tulisi luoda yksinkertaisempi, sujuvampi ja edullisempi prosessi poikkeuslupien myöntämiseksi kaupalle.

17.54 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Esittelyssä oleva lainsäädäntöhanke sinällään tähtää hyvään, vapaaseen kilpailuun, ja erityisesti parturi- ja kampaamoalan osalta voidaan kyllä yhtyä siihen hallituksen näkemykseen, että tätä pitää olla. Eli hyvä, hallitus! (Olavi Ala-Nissilä: Hyvä!) Hyvä, hallitus, tältä osin.

Ehkä joiltakin osin pientä kritiikkiä. Edustaja Sarkkinen hyvin perustellusti toi esille sen, mitä on se todellisuus. Haluan muistuttaa, että kun viimeksi kauppojen aukioloaikoja vapautettiin, Palvelualojen ammattiliitto houkuteltiin tähän sillä, että lisätyön määrä lisääntyy eli työajat pitenevät. Työtä kyllä tuli lisää, mutta yhtään vakituista työsuhdetta ei tullut. Eli pätkätyöt eivät yhtään vähentyneet, mikä oli tarkoitus edellisen kerran, kun kauppojen aukioloaikoja lisättiin. Siinä mielessä perusteluissa on hieman harhaanjohtavaa mainita se, koska nyt meillä on niin lyhyeltä aikajaksolta jo selvää faktaa, että näin ei tapahtunut. Ei voida olettaa, että nyt tapahtuisi sen kummemmin. (Olavi Ala-Nissilä: Mutta nettikauppa on 24 h auki globaalisti!) — Ja kyllä löylynheitto salissa taas jatkuu, ja siinä mielessä voimme elää turvallisin mielin.

On hyvä, että kritisoidaan tätä lakimuutosta siltä osin, että ei olla huomattu sitä, että turvattomuus ja väkivalta lisääntyvät, kun ostovolyymi vähenee ja vuorokautiset aukioloajat edelleen lisääntyvät. Tänä päivänä jo meillä on kauppaliikkeitä, missä yksin työskentely on tavanomaista. Jos tämän kaupassa työskentelevän henkilön turvallisuudesta halutaan huolehtia ja siitä, että tällä henkilöllä on mahdollisuus ainakin siihen luonnolliseen toimenpiteeseen, mitä säännöllisin ajoin ihmisen on pakko tehdä, eli sosiaaliset tarpeet on pystyttävä hoitamaan, niin jos ne hoidetaan vartioliikkeen avulla niin, että mahdollistetaan se luonnollisten tarpeitten toimittaminen, niin se tarkoittaa, että aivan varmasti se kate siltä myyntiajalta edelleen pienenee. Kun monessa paikassa pidetään ylipitkästi kauppoja auki, niin tällä hetkellä valitettavasti tunnen muutamia kioskialan myyjiä, jotka sanovat, että heidän pitää pyytää luotettava asiakas aina odottelemaan sen aikaa, että hän voi asiansa hoitaa.

Mutta jos jotakin haluaa sanoa näistä työvuorojärjestelyistä, niin on aika ongelmallista, että me edelleen luomme sellaista järjestelmää, joka edellyttää vuoropäivähoidon järjestämistä. Minä kysyn oikeastaan ministeriltä, onko oikein, että yhden toimialan osalta yhteiskunta tukee toimialan liikevaihtoa sillä, että se edellyttää kunnallisen perhepäivähoidon lisäämistä ja vuorokautisten aukioloaikojen enenevää määrää. On jotenkin hassua, että eduskunta tekisi sellaisen päätöksen, että me sysäämme tämän toimialan kannattavuuden ja työssäolomahdollisuudet kuntien hoidettavaksi. (Olavi Ala-Nissilä: Se on vähän kaukaa haettu!) Ja nimenomaan, kun kaukaa koetetaan käydä töissä, kun kaupalliset kauppaliikkeet tällä päätöksellä ilman muuta vähenevät, julkinen liikenne ei toimi, niin kuinka nämä ihmiset, jotka tekevät 15 tuntia viikottaista työaikaa, pystyisivät hankkimaan auton käydäkseen töissä? Jos tässä samaan aikaan mahdollistettaisiin tämä julkinen liikkuminen, niin että yhteiskunta pystyy turvaamaan töissä käynnin myös eri vuorokauden aikoina, niin oltaisiin eri asemassa.

Arvoisa rouva puhemies! Jatketaan tästä. Kuuntelen mielelläni ministerin puheenvuoron.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan yksi puheenvuoro vielä listalta, elikkä edustaja Heinonen. Sen jälkeen käydään lyhyt debatti, jonka aloittaa edustaja Tolppanen.

17.59 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Mitä myy, missä myy, minkä kokoisessa tilassa myy, koska myy, (Olavi Ala-Nissilä: Pikku Myy!) kuka myy — kuka myy, sitä ei taida olla? Mutta myydäänkö bensaa samalla vai eikö myydä? Onko kauppa maan alla, vai onko kauppa maan päällä? Onko myymäläauto tai liikkuva kauppa? Onko apteekki? Onko automaateista tapahtuva myynti? Onko markkina tai onko torikauppa? Onko sairaala- tai huoltolaitoksessa tapahtuva myynti, vai onko peräti huutokauppa? Arvoisa puhemies, näihin kaikkiin erilaisiin myyntitilanteisiin löytyvät omat säädökset tästä säädösten Suomesta.

Arvoisa puhemies! Haluan antaa puhemiesneuvostolle kiitosta, että tämän lakiesityksen käsittely ei ole yhtä aikaa eduskunnan kirjaston glögien kanssa.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vähittäiskaupan ja parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajoista annetun lain kumoamisesta on tervetullut ja odotettu. Esitys pohjautuu hallitusohjelmaan, jossa olemme sopineet, että osana sääntelyn purkua kauppojen aukioloaikoja vapautetaan. Haluan antaa kiitosta myös ministeri Lindströmille siitä, että tämä lakialoite ja hallituksen esitys menevät siihen asti, että näistä lukuisista poikkeuksista luovutaan kokonaan.

Liikeaikalain kumoamisella poistetaan monia isoja ja pienempiä ongelmia, joita sekä kuluttajat että kaupan ala ovat kohdanneet. Jatkossa kauppaliikkeet ja parturi-kampaamot voivat pitää ovia auki tai kiinni oman harkintansa perusteella ilman, että esimerkiksi tiettyjen juhlapäivien aukioloihin tarvitsee hakea erikseen poikkeuslupaa. Kuluttajien valinnanmahdollisuudet lisääntyvät, kun asiointi tiettyinä päivänä ei ole enää sidottu kaikkein pienimpiin ruokakauppoihin, jotka eivät välttämättä aina ole se lähimpänä sijaitseva vaihtoehto. Itse ryhdyin kannattamaan tätä kauppojen aukioloaikojen vapauttamista siinä vaiheessa, kun aikanaan on syntynyt sellainen lainsäädäntö, että teiden varsille alkoi syntyä erillisiä kauppoja, täysiä kauppoja, ABC-ketjuja, siellä on K-marketeja ja monia muita, ja samaan aikaan vaikkapa vain 500 metrin päässä taajamamerkin sisäpuolella olevalla kauppiaalla ei ole ollut oikeutta pitää kauppaa auki. Tilanne on ollut kohtuuton.

Toinen, mikä minun mielestäni merkittävällä tavalla on muuttanut tilannetta, on nettikauppa, mikä on muuttanut tilanteen siihen, että niillä ei ole aukiololainsäädäntöä lainkaan. Siellä kauppaa voidaan tehdä 24/7. Tämä myös työllistää merkittävällä tavalla tällä hetkellä meidän lupahallintoa. Vuonna 2014 Lapin aluehallintovirastossa ratkaistiin 207 poikkeuslupa-asiaa, joista 23 koski parturi- ja kampaamoliikkeitä. Voimassa on myös joitakin pidempiaikaisia tai toistaiseksi voimassa oleviksi myönnettyjä poikkeuslupia. Poikkeusluvat ovat elinkeinonharjoittajille maksullisia, ja ne on hinnoiteltu hakemuksen kohteen mukaan. On ollut aivan erikoista, että Lapissa toimiva yksi virkamies on tiennyt paremmin, kannattaako esimerkiksi juhannushäihin kampaajan tehdä kampausta vai ei, jos asiakas sellaista on halunnut, tai että yksi Lapissa toimiva virkamies on päättänyt, että tässä kaupungissa oleva kauppa saa olla auki mutta naapurikaupungissa oleva kauppa ei saa olla auki tai maalaiskunnassa oleva kauppa ei saa olla auki. Sen on tiennyt paremmin yksi Lapissa toimiva virkamies.

Arvoisa puhemies! Myös tälle esitykselle on tullut laajasti kannatusta kansainvälisiltä asiantuntijatahoilta. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on todennut vuoden 2015 konsultaation loppulausunnossa, että esitys aukioloaikojen vapauttamisesta on tervetullut konkreettinen askel osaltaan hidastamaan työn tarjonnan supistumista ja pienentämään

valtiontalouden pitkän aikavälin kestävyysvajetta. Esityksellä voi olla IMF:n mukaan välitön positiivinen vaikutus työllisyyteen ja kokonaistuotantoon.

Hallituksen esityksen perusteluissa ei sinänsä odoteta mitään valtavia tai nopeita työllisyysvaikutuksia vaan arviot ovat maltillisia, niin kuin niiden pitää ollakin. Suuremmat hyödyt ovat odotettavissa pitemmällä aikavälillä, kun alalla saadaan kokemukseen perustuvaa tietoa kuluttajakäyttäytymisestä ja aukiolot voidaan tulevaisuudessa optimoida vastaamaan kuluttajakysyntää mahdollisimman tehokkaasti. Kauppias, kauppa tekee ratkaisun, koska kannattaa kauppaa tehdä, koska ei kannata, ja toisaalta myös lainsäädännössä säilyy se, että jokaisella kauppiaalla esimerkiksi ostoskeskuksessa säilyy oikeus vapaapäivään, pitää kauppa kiinni yhtenä päivänä. Sitä ei voida siis näillä sopimuksilla sivuuttaa, vaikka vuokrasopimuksiin yritettäisiin tällaisia kirjata.

Myös OECD on toistuvasti suosittanut maallemme raskaasti säänneltyjen alojen kuten päivittäistavarakaupan sääntelyn keventämistä, ja nyt siinä toimitaan. Kansainvälistä vertailua on helppo myös löytää lukuisia. Ruotsissa aukioloajat vapautettiin jo vuonna 1972. Ruotsissa kaupat ovat viikkoa kohden avoinna suunnilleen yhtä paljon kuin Suomessa, eli tämä kumoaa sen väitteen, että kaikki kaupat olisivat jatkossa 24/7 auki, vaan sieltä löytyy se luontainen tapa toimia ja pitää kaupat auki silloin, kun se on järkevää.

Arvoisa puhemies! Pidän tätä hallituksen esitystä erittäin tervetulleena ja uskon, että tällä tullaan tähän maahan saamaan lisää työpaikkojakin ja myös nostamaan samalle viivalle erilaiset kauppaliikkeet.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt todellakin debatti. Meillä on täällä ministereitä paikalla. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat varata minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron, varaamaan sen painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

18.06 **Maria Tolppanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yrittäjän vapaus edesauttaa työllisyyden ylläpitoa. Yrittäjä ei ole työntekijän vihollinen. Yrittäjä on se henkilö, joka mahdollistaa sen, että maahan syntyy uusia työpaikkoja. Kun pienet kaupat saavat olla auki silloin, kun yrittäjä haluaa pitää niitä auki, se tuo työtä ja toimeentuloa ensin yrittäjälle, sitten hänen perheelleen, sen jälkeen myöskin muille ihmisille. Etenkin maaseuduilla kesäaikaan maaseutujen mökkiläiset haluavat, että kesäkauppa on auki, että sinne pääsee myös lauantai-iltana ja perjantai-iltana, silloin kun on kaupungista mökille ajettu.

Tämä on erittäin hyvä lakiesitys, joka nyt on, ja toivon todellakin, että tätä ei torpata nytten ylimääräisellä holhouksella.

Sen lisäksi tämä antaa mahdollisuuden sellaisille pienille yrittäjille, jotka yrittävät kauppakeskuksissa, sulkea kaupan vaikka sunnuntaiksi.

Ja vielä yksi asia: jos tämä lisää vuoropäivähoitoa, niin sehän tuo vain lisää työtä kuntaalalle.

18.07 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uudistuksen ei edes esityksen mukaan oleteta lisäävän myyntiä merkittävästi, käytännössä ei juuri lainkaan. Se tarkoittaa sitä, että mikäli uudistus johtaa aukioloaikojen lisääntymiseen nyt olemassa olevissa kaupoissa, se johtaa joko siihen, että tuotto yksittäistä aukiolotuntia kohden heikkenee, tai sitten siihen, että kauppa keskittyy, että osa nykyisistä liikkeistä lopettaa toimintansa. Muu ei ole matemaattisesti mahdollista. Kumpikin näistä vaihtoehdoista on omalla

laillaan ongelmallinen: Mikäli tuotto kaupankäynnissä heikkenee merkittävästi, se tarkoittaa erityisesti pienille yrittäjille sitä, että mahdollisuus palkata ulkopuolista työvoimaa heikkenee, ja ne lisätunnit otetaan sitten siitä omasta jaksamisesta. Kaupan keskittyminen taas tietysti rokottaa erityisesti niitä ihmisiä, jotka tekevät kauppareissut jalkaisin lähikauppaan eivätkä autolla pidemmälle.

18.08 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja edustajat! Tämä hallituksen esitys kumota liikeaikalaki on merkityksellinen monestakin syystä. Kuten työministeri totesi tuossa esittelypuheenvuorossaan, tämä on nimenomaan sitä mahdollistavaa lainsäädäntöä. On kyse siitä, että tarvitsemme yhtä lailla vapautta ja vastuuta ja niiden lisäämistä. Mutta kuten tiedetään, esimerkiksi kampaamoyrittäjille tämä hallinnollinen ja taloudellinen rasitus tästä poikkeuslupien hakemisesta on ollut hyvin kohtuuton. Uhat ovat tiedossa, ja ne ovat ymmärrettäviä, mutta tulevaisuuden suuntapolut riippuvat kuitenkin loppuviimeksi asiakkaista ja meidän kuluttajien käyttäytymisestä.

Kysyisinkin nyt ministeri Lindströmiltä: miten tämä hallituksen esitys on suhteessa naapurimaiden kauppojen aukioloajan sääntelyyn ja vapautuksiin? Ja toinen kysymys: onko tällä hallituksen esityksellä niin isoja vaikutuksia lasten päivähoidon järjestämiseen kuin annetaan ymmärtää?

18.09 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että nykyinen sääntely ei ole missään nimessä ideaali vaan pikemminkin sekava, mutta siitä huolimatta tuntuu kummalliselta, että hallitus ei tyytynyt siihen, että olisi lähtenyt tätä nykyistä lainsäädäntöä parantamaan, vaan sitten mentiin heti toiseen äärilaitaan, elikkä kokonaan liikeaikalaki halutaan kumota.

Täällä edustajien puheenvuoroissa on tullut esille tämä yhteiskunnan rytmin rikkoutuminen. Me olemme tottuneet siihen, että yhtenä päivänä viikossa on useimmilla ihmisillä jonkinlainen vapaapäivä, joka mahdollistaa perheitten yhdessäoloa, ja nyt tätä rytmiä lähdetään rikkomaan. Tämä tulee merkitsemään sitä, että esimerkiksi tätä vuoropäivähoitoa joudutaan järjestämään huomattavasti enemmän.

Täällä edustaja Tolppanen totesi, että tämähän lisää vain kunta-alalle työpaikkoja. Mutta se lisää myöskin kustannuksia, ja olisinkin halunnut tietää, että millä tavalla tätä on kunnilta tiedusteltu, ollaanko valmiita niihin kustannusten lisäyksiin. Tuolla oli hyvin semmoinen voisi sanoa ympäripyöreä maininta siitä, että nykyinen tilanne ei ole merkittävästi lisännyt vuorohoidon tarvetta. (Puhemies: Aika!) Olisin todella halunnut tietää, onko tämä kunnissa ja Kuntaliitossa käyty läpi.

18.10 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kauppojen aukioloaikoja koskevissa ratkaisuissa on huomioitava kuluttajien, alan henkilöstön ja yrittäjien tarpeet. Mikäli tämä laki kumotaan, on sillä merkittäviä vaikutuksia alan henkilöstön asemaan, muun muassa työaikoihin, palkkoihin, lasten päivähoitomahdollisuuksiin ja työturvallisuuteen. Valitettavasti tässä esityksessä ovat aika puutteelliset nämä arviot, ja esimerkiksi tästä kaupan mahdollisesta keskittymisestä entisestään ei ole esitetty arvioita.

Täytyy vielä sanoa todella lopuksi, että olen kyllä tyrmistynyt kokoomuksen edustaja Heinosen, joka ei valitettavasti enää ole paikalla, äskeisestä puheenvuorosta ja asenteellisuudesta lappilaista virkamiestä kohtaan näitä kaupan aukioloaikoja koskien. Ne on ni-

menomaisesti sen takia keskitetty, että nämä päätökset olisivat valtakunnallisesti yhdenmukaisia.

18.11 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Toteaisin, että täällä hallituksen esityksen perusteluosassa, jossa puhutaan eri tahojen antamista lausunnoista, muun muassa Kuntaliitto toteaa lausunnossaan, että huomioiden aiemmin tehdyt aukioloaikojen laajennukset ja niistä seuranneet vaikutukset ei aukioloaikojen nyt esitetyn vapautumisen voi odottaa aiheuttavan olennaisia vaikutuksia. Lasten vuorohoidon tarve ei merkittävästi lisääntynyt aiemmankaan muutoksen jälkeen. Täällä on muitakin lausujia, jotka ovat todenneet samasta asiasta, ja sitä arvioidaan myös muualla tässä hallituksen esityksessä.

Sitten tähän huoleen siitä, että tässä oltaisiin yhtä toimialaa jollain tavalla suosimassa, mielestäni se on hiukan erikoinen. On todella paljon toimialoja, joilla vuorotyö on täysin arkipäivää, ja tämähän ei välttämättä johda siihen, että kaupat ovat auki entistä enemmän, jos puhutaan yleisellä tasolla, vaan tämä mahdollistaa sen tarvittaessa.

18.12 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ihan oikein olla huolissaan varmasti kesämökkiläisten kauppojen, pienten kauppojen aukioloajoista, mutta en usko, että tällä lainsäädännöllä se tahti taikka rytmi millään tavoin muuttuu. Ne ovat nytkin saaneet olla melko vapaasti auki, ja se on ollut erittäin hyvä, että näillä pienillä kaupoilla on ollut se mahdollisuus palvella niitä kesäasukkaita, ja yleensäkin tämä on turvannut pienten lähikauppojen osalta sen toimivuuden. Ihmettelenkin, että keskustapuolue ja perussuomalaiset ovat lähteneet tälle linjalle, että kun olisi korjaamisella saatu asioita paremmin aikaiseksi. Nyt haja-asutusalueitten pienet lähikaupat joutuvat siihen kilpailutilanteeseen, että ne eivät tule pärjäämään isojen kauppakeskusten kanssa.

Edustaja Heinoselle, poissa olevalle, on pakko sanoa: Onko kokoomuksessa pohdittu sitä, mitä se tekee niille pienyrittäjille, jotka ovat näissä kauppakeskuksissa, kun päivittäistavarakauppa tulee määrittelemään kauppakeskusten aukioloajat? Se tarkoittaa sitä, että yrittäjät joutuvat venyttämään vielä enemmän itseään, ja yksi vapaapäivä ei sitä kyllä kuittaa.

18.14 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassahan on tavoite uusista toimintatavoista, että vapautetaan ihmisiä työntekoon, yrittäjyyteen, parempaan arkeen, ja siitä tässäkin on kysymys, tarpeettomien säädösten purkamisesta ja lupamenettelyjen sujuvoittamisesta.

Miten me sitten puramme byrokratiaa? Siten, että me puramme byrokratiaa. Siitä tässä on kysymys, myöskin työpaikkojen turvaamisesta. Kivijalkakauppa kilpailee paitsi huoltoasemien kanssa niin todella nettikaupan kanssa, joka on globaalisti auki 24/7. Kiinalaistenkin kauppojen kanssa kilpaillaan. Ja jos ei anneta mahdollisuuksia yrittäjille todella kilpailla ja tehdä kauppaa, niin se on ongelma. Ymmärrän, että maaseudun pienet kaupat tässä voivat olla osin ongelmallisessa tilanteessa, ja sitä pitää katsoa, mutta periaatteessa tämä on erittäin tärkeä esitys. Kerrankin Suomessa puretaan byrokratiaa eikä vain puhuta sen purkamisesta.

18.15 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On kauppa millainen tahansa, auki milloin tahansa, sitä pyörittävät ihmiset — ei Maailmanpankki, ei Suomen Pankki, vaan pienipalkkaiset ihmiset. Suomalainen yhteiskunta on jo nyt hen-

gästynyt, ahdistunut ja uupunut. Tähän lakimuutokseen ei ole mitään tarvetta, ei taloudellisesta näkökulmasta, ei työllisyysnäkökulmasta eikä sosiaalista tarvetta. Yhteiskuntamme tarvitsee pikemminkin oman selkeän lepopäivän, jolloin kaikilla on mahdollisuus hengähtää. En oikeasti ymmärrä, miksi tämä esitys edes tuodaan tässä tilanteessa, kun ne ihmiset, joilla sattuu enää työtä olemaan, ovat jo aivan uupuneita sen oman työnsä kanssa. Toivon, että tämä hanke kaatuu omaan mahdottomuuteensa.

18.16 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustaja Laukkaselle, olen täsmälleen samaa mieltä kanssanne. Olen perustyöni tehnyt osa-aikamyyjänä Prismassa, ja kauhistellen katson tätä hallituksen esitystä. Kyllä perheilläkin on oikeus vapaa-aikaan, oikeus viettää juhlapyhiä, ja tämähän tarkoittaa käytännössä myös sitä, että nämä pienet kaupat, liikkeet, jotka nyt ovat tosiaan pysyneet jotenkin pää pinnalla kahden suuren keskittyneen kauppaketjun puristuksessa, tulevat näivettymään ja sitä kautta tulee työttömyyttä, sitä kautta tulee konkursseja. Onko tätä mietitty, onko tehty vaikutusarviointeja? Lapsiasiavaltuutettukin on pyytänyt, että lapsivaikutukset selvitettäisiin. Niitä ei ole tehty.

Ja työ on tosiaan kuormittavaa, se ei ole säännöllistä vuorotyötä, mitä kaupan alalla tehdään, vaan se on epäsäännöllistä vuorotyötä. Siellä työajat alkavat milloin alkavat, ei se ole kuudesta kahteen, kahdesta kymmeneen ja niin edelleen, niin kuin esimerkiksi monissa tehtaissa on. Se on todella kuormittavaa, ja toivoisin, että vielä harkitsette tätä, (Puhemies koputtaa) onko tässä mitään järkeä.

Ja yksi esimerkki: Halpa-Halli menestyy, (Puhemies: Aika!) vaikka sillä on sunnuntaisin (Puhemies koputtaa) kiinni kaupat.

18.17 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni nykyiset kauppojen aukioloajat ovat aivan riittävät, joten esitys ei sinänsä ole edes perusteltu. Sitä paitsi pienten lähikauppojen kilpailuetu poistuu. Se suosii hypermarketteja, joten ilmastopäästötkin lisääntyvät. Ja itse asiassa esityksellä on myös sosiaalisia vaikutuksia, sillä on vanhenevan väestön etu, että on olemassa lähikauppoja, ja se on myös perheiden etu. Tällä on vaikutuksia myös perheiden arkeen ja vapaa-aikaan: yhteiset vapaapäivät vähenevät, ja myös tarve päiväkotien vuorohoitoon kasvaa.

Ehkä yksi hyvä asia tässä esityksessä on se, että kuitenkin halutaan taata vapaapäivä pienyrittäjille kauppakeskuksissa. Mutta muistan aiemmista käsittelyistä eduskunnassa, että tämän pykälän muotoilu on ollut hankalaa ja sitä on ollut hankala saada toteutumaan niin, että yrittäjällä itse asiassa olisi tämä oikeus pitää vapaapäivää, koska kauppakeskuksissa on niin vahva tämä kauppakeskuksen omistajan tahtotila, (Puhemies koputtaa) että pieni yrittäjä voidaan vaikka savustaa pois kauppakeskuksesta.

18.18 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia tästä hallituksen esityksestä. Voisi sanoa, että kysymyksessä on normitalkootoimi, joka vähentää byrokratiaa. Meillä nimittäin on jo vanha laki, josta voi sanoa, että se on poikkeusten poikkeusten määrittelylaki. Siellä on nimittäin tällä hetkellä 17 eri poikkeusta liittyen aukioloaikoihin, joita rajoitukset eivät koske. Ja voisi kysyä silloin, miten tasa-arvoisia meidän yrittäjät ovat, kun jotkut on mainittu poikkeuksina ja toiset eivät ole poikkeuksina.

Toisaalta me elämme tänä päivänä digitaalisessa yhteiskunnassa, jossa ajalla ei ole enää mitään merkitystä eikä paikallakaan, vaan verkkokaupat ovat auki 24/7 joka ikinen päivä.

Tulevaisuuden voittajia ovatkin ne toimijat, jotka pystyvät yhdistämään digitaalisen kaupankäynnin fyysiseen kauppaan.

18.19 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä lakiesitystä arvioidaan, niin asiaahan voi katsoa ainakin kolmesta eri näkökulmasta eli yrittäjien, kuluttajien ja työntekijöiden näkökulmasta. Ne ovat erilaisia. Lain korjaaminen on paikallaan esimerkiksi palvelu- ja kampaamoyrittäjien kohdalla, sitä kannatan kyllä, mutta en kannata enkä toivo 24/7-yhteiskuntaa. Meillä on jo nyt sangen vapaat aukioloajat, ja mahdolliset epäkohdat olisi voitu korjata pienemmilläkin toimenpiteillä.

Kuten täällä on tullut esille, niin kyllähän tämä lakiesitys myös ongelmia tuo. Esimerkiksi yö- ja yksintyöskentelyn turvallisuusriskit kasvavat ja lastenhoidon järjestelyt vaikeutuvat. Kysynkin ministeriltä, kun en tätä lakiesitystä nyt kovin perusteellisesti ole vielä tässä vaiheessa lukenut: miten laajasti ja huolellisesti nämä kokonaisvaikutusten arvioinnit on tehty?

18.20 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella on kyllä minussa kansanedustajana tällainen potentiaalinen ystävä tässä asiassa, koska itse pidän tärkeänä sitä, että turhaa sääntelyä vältetään. Mutta hallituksella on myös todistustaakka osoittaa, että niitä ongelmia, mitä ihan perustellusti monet kokevat, ei synny tämän vapauttamisen myötä. Eli toivon, että hallitus kiinnittäisi nyt eduskuntakäsittelyn yhteydessä ja tässä keskustelussa erityistä huomiota pienyrittäjien asemaan kauppakeskuksissa ja erityisesti siihen, miten tämä vaikuttaa pieni- ja keskituloisten naisvaltaisten alojen ja naisten asemaan esimerkiksi palvelualoilla, miten tämä sopii yhteen sen kanssa, kun hallitus on muissa päätöksissään, niin sanotussa pakkolaissa, heikentämässä työmarkkinajärjestöjen asemaa ja toisaalta hallitus on ollut heikentämässä oikeutta varhaiskasvatukseen. Tavallaan, kun ne muut asiat lyövät korville sitä, että ihmisillä olisi joustavasti mahdollisuus tehdä töitä eri vuorokauden aikoina, minun mielestäni sieltä tulee se riski, että vapauttaminen voi olla vaikeaa näille pienituloisille naisvaltaisille aloille. Eli jos hallitus huomioisi tämän kokonaisuuden (Puhemies koputtaa) paremmin, niin ne riskit pienenisivät. Toivoisin tähän vastauksen.

18.21 **Outi Mäkelä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voi sanoa, että vihdoinkin, koska vuosia tästä laista on keskustelu ja nämä kaupan aukioloaikojen monimutkaisuudet ovat todella tulleet vain mutkikkaammiksi tässä vuosien aikana ja lähes poikkeuksetta tässä joulun pyhien aikana, itsenäisyyspäivän tienoilla, on käyty keskustelua siitä, miten kampaamot saavat olla auki ja minkälaisia hintoja siitä pitää periä. Nyt on hyvä, että mennään tässä eteenpäin naapurimaidemme Viron ja Ruotsin ja myös Tanskan mallin mukaisesti.

Tuolla edustaja Hänninen otti esiin nämä epätyypilliset työajat, ja kaupan alan oma arvio on, että viikonloppu- ja pyhätyöhön halukkaita on enemmän kuin mitä tarjolla olevia työtunteja on, ja siihen on uskominen tältä osin.

Olisin kysynyt kuitenkin ministeriltä, kun PAM väittää, että tämä esitys toisi S-ryhmälle monopolin Suomessa: eikö olekin niin, että nämä kilpailua (Puhemies koputtaa) vapauttavat toimet ovat itse asiassa parasta lääkettä monopolisoitumiselle eikä päinvastoin?

18.23 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakia pitää toki korjata, ja näiden parturi-kampaajien aukioloaikojen vapauttaminen on järkevää, mutta tämä iso kysymys on päivittäistavarakauppa. Päivittäistavarakauppa muokkaa koko yhteiskuntaa, sillä se koskee niin suurta osaa ihmisistä kuluttajina ja työntekijöinä. Päivittäistavarakaupan sijoittuminen ja aukioloajat ovat aika iso yhteiskunnallinen kysymys, ja päivittäistavarakaupan erityisaseman näyttää esimerkiksi se, että kaavoituksessa sitä kohdellaan eri lailla, koska sen sijoittumisella on merkitystä. Nykyinen laki on päivittäistavarakaupan kannalta fiksu, kun se antaa kilpailuetua pienille yksiköille, sillä lähikaupat ovat tärkeitä autottomien ihmisten kannalta. Ja täytyy ottaa vakavasti tämä uhka kioskien ja lähikauppojen säilymisestä.

Mutta haluaisin ministeriltä kysyä: onko tehty arviota siitä, miten tämä lakiesitys vaikuttaa perheisiin, miten se vaikuttaa lapsiin? Ei ole kyse vain päivähoidosta. Tiedän itse omasta henkilökohtaisesta elämästäni, että joka kerta, kun kaupan aukioloaikoja on vapautettu, sillä on ollut (Puhemies koputtaa) iso vaikutus lapsiin ja perhe-elämään.

18.24 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellä tänään päivällä on keskusteltu siitä, mitkä asiat kuuluvat eduskunnan lainsäädännön piiriin, ja minun mielestäni tämä kauppojen aukioloajoista säätäminen on juuri sellainen asia, joka ei kuulu meille kansanedustajille. Meidän ei tarvitse päättää yrittäjien, kuluttajien ja työntekijöiden puolesta, milloin kaupat pidetään auki. Emme me myöskään päätä, milloin tehtaat pidetään auki tai toimistot tai pankit. Me säädämme mahdollisuuden pitää auki silloin, kun se katsotaan järkeväksi ja tarkoituksenmukaiseksi, ja se tarkoittaa sitä, että viime kädessä kuluttajat päättävät tästä, ja kenenkään kuluttajan ei tarvitse mennä kauppaan silloin, kun ei huvita.

Itse olen jo 80-luvulla puhunut tuossa varsinaisessa eduskunnan istuntosalissa tämän lain kumoamisen puolesta, ja nyt vihdoin tästä on saatu esitys. Sitkeys kannatti, ja kiitos hallitukselle. Tämä on hyvä esimerkki turhan byrokratian, turhien normien purkamisesta.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä tässä vaiheessa viisi vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen molempien paikalla olevien ministereitten puheenvuorot. Nämä viisi henkilöä ovat edustajat Tolppanen, Wallinheimo, Savio, Myllykoski ja Hänninen, ja tämän loppuvaiheen debatin aloittaa edustaja Tolppanen, olkaa hyvä.

18.25 **Maria Tolppanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähikaupat pysyvät, kuulkaas, pystyssä vain olemalla auki. Tämä on yksinkertainen totuus. Ja se, minkä minä hyvin mielelläni näkisin, on, että myös nämä kivijalkakaupat tulisivat takaisin, jotka ovat nyt joutuneet sulkemaan oviaan niin Helsingissä kuin muuallakin. Näkisin myös, että tätä lakisysteemiä pitäisi laajentaa siten, että myöskin suutarit, ompelijat, kynsistudiot ja muut vastaavat voisivat pitää putiikkejaan auki silloin, kun haluavat. Esimerkiksi me kaikki olemme sellaisessa ammatissa, että meille eivät oikein nämä normiaukioloajat käy. Ainakin minulle, kun minä menen Vaasaan, siinä on viikonloppu edessä ja saattaa olla yhteen saakka joku kauppa auki ja sunnuntaina ei ollenkaan. Olisi huomattavasti mukavampaa minulle, että se olisi auki, ja myöskin sille putiikin pitäjälle, koska silloin hänellä olisi siellä asiakas.

Kyllä tämä on nyt semmoinen asia, että tämä holhous pitää jättää pois ja yrittäjälle täytyy antaa yrittäjän vapaus ja yrittäjän vastuu. Vasta kun yrittäjä menestyy, hän pystyy palkkaamaan ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän ja tekemään siitä kasvuyrityksen.

18.27 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on äärimmäisen kannatettava. Täällä ollaan huolissaan elämän rytmistä, lepopäivistä, päivähoidosta. On ymmärrettävää, että tämä on vaikea asia. Suomi elää globaalissa yhteiskunnassa, ja elämme 24/7-yhteiskunnassa, halusimme tai emme, olemme mukana kilpailussa tai emme. Mielestäni on hyvä, että lähdemme tähän nyt mukaan. Jos me nyt sitten otamme esimerkkiä, voimme ottaa vaikka naapurista Ruotsista, missä aukiolot vapautettiin vuonna 1972, tai esimerkiksi Virosta, missä tällaista sääntelyä ei koskaan ollut edes voimassa, joten voimme toki sieltä etsiä esimerkkiä, kuinka tämä rytmi tai lepopäivät tai päivähoito on hoidettu.

18.28 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyiset aukiolorajoitukset koskevat vähittäiskaupan lisäksi ainoastaan parturi- ja kampaamoalan liikkeitä, mutta muut palvelualan liikkeet ovat jo tähän asti saaneet olla avoinna vapaasti. Pidänkin hyvin perusteltuna, että normeja nyt tältä osin puretaan hallitusohjelman kirjausten mukaisesti. Eri alojen tuleekin olla jatkossa keskenään samankaltaisessa asemassa.

Kuten näistä lakiesityksen perusteluista käy ilmi, sääntelyn purkaminen tuo erityisesti kivijalkakaupalle kilpailuetua ja helpottaa siten kivijalkakauppojen ahdinkoa. Nehän ovat nyt kärsineet huomattavasti ulkomaiseen verkkokauppaan verrattuna. Siten tämä esitys tuo mielestäni kaupan alalle huomattavasti mahdollisuuksia työllistää jatkossa lisää ihmisiä.

18.29 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En nyt millään sisäistä sitä verkkokauppadilemmaa tässä, sen yhteyttä kivijalkoihin ja muihin. Minä olen ainakin huomannut, kun olen asioinut verkkokaupassa, että eivät ne tavarat tule minulle yöllä. Kyllä ne tulevat ihan päiväaikaan, tuodaan kotiovelle. Mitenkä nämä ovat ristiriidassa kivijalkakaupan toimintamallin kanssa? Se kivijalkakauppa pystyy toimimaan verkossa aivan yhtä hyvin kuin ulkomaalainenkin verkkokauppa. Palveluja tuotetaan, se tavara toimitetaan kuitenkin päiväaikaan. Siihen perustuu myös se verkkokaupan kannattavuus, että he eivät tee sitä öiseen aikaan eivätkä viikonloppuisin, kun kustannukset ovat korkeammat. Ja tämä samanlainen menettely on tälläkin hetkellä suomalaisilla kivijalkakaupoilla, ne ovat aivan yhtä lailla tasa-arvoisessa asemassa, enkä minä ymmärrä, että se problematiikka liittyykään juuri siihen.

Mutta meidän on ehdottomasti kysyttävä ministereiltä, onko tasa-arvovaikutukset selvitetty.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja tässä vaiheessa viimeisen debattipuheenvuoron käyttää edustaja Hänninen, sen jälkeen ministereitten vastauksia.

18.30 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi edustaja Mäkelälle tiedoksi, että tosiaan kaupan alalla erilaisten lisien osuus palkanmuodostuksessa näyttelee aika suurta roolia, ja sen takia on ihan totta, että kun peruspalkka on matala, niin iltalisät, lauantailisät ja pyhätyökorvaukset ovat aika merkittäviä. Ja siksikin, kun tässä syksyllä on veivattu ja vatuloitu, oli kauheaa kuulla myös siitä, että oli ilmassa

myös se, että näitä lisiä lähdettäisiin poistamaan tai että pyhätyökorvaukset poistettaisiin — voitaisiin puhua, että kyllä siinä taas köyhyysrajan alapuolelle kaupan myyjätkin joutuisivat, ja osa elää jo tälläkin hetkellä itse asiassa.

Mutta olisin kysynyt Lindströmiltä: oletteko tietoinen, että kun viimeksi kauppojen aukioloaikoja vapautettiin ja silloinkin puhuttiin siitä, että osa-aikaisuus vähenisi ja saataisiin lisää kokoaikaista työtä, niin suunta on ollut ihan päinvastainen kaupan alalla, koko ajan osa-aikaisuus on lisääntynyt? Tällä hetkellä tehdyt työtunnit ovat keskimäärin 30 työtuntia viikossa, elikkä sillä ei kyllä paljon maksuja maksa eikä vuokria maksa.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi ministereitten vastauksia, ja ne aloittaa ministeri Lindström, 5 minuuttia tarvittaessa.

18.31 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström:** Arvoisa rouva puhemies! Kovasti kiitoksia keskustelusta, joka alkoi perin positiivisesti kehulla opposition puolelta, kaksi vasemmistoliiton edustajaa kehui tätä. Mutta sitten alkoi tämä mutta. Eli te olette tyytyväisiä siis siihen, että parturi-kampaamoitten osalta tämä vapautus on fine, se on ok, ja sitten tuli iso tukku epäilyksiä siitä, että nyt muilta osin tässä olisi syytä mennä korjaamalla olemassa olevaa lainsäädäntöä ja sitä kautta sitten saadaan asioita kuntoon. Kyllä tästä toki hallituksen sisällä käytiin sitten keskustelua ja päädyttiin siihen, että kun me olemme normien purkajia, niin tässä tehdään ensimmäistä kertaa kertakaikkinen normien purku, ja se on tämä aukioloaikojen vapauttaminen. Tällä esityksellä tullaan sitten tänne eduskuntaan, ja eihän tämä ongelmaton ole, en sitä suinkaan kiistä. Tässä on pyydetty lausuntoa 30 eri taholta, ja sieltä on tullut puoltavia lausuntoja pääasiassa, sitten kriittisiä mutta hyväksyviä lausuntoja ja sitten kolme kielteistä, jotka taisivat olla PAM, R-kioski ja lapsiasiavaltuutettu. Muilta osin tämä on aika hyvää palautetta saanut lausuntokierroksella.

Täällä kiinnitettiin aika monessa puheenvuorossa huomiota tähän lasten päivähoitoon, vuorohoidon tarpeeseen ja siihen, että kunnille nyt sitten sysätään tätä vastuuta tämän asian osalta. Täällä itse asiassa edustaja Multala ja edustaja Wallinheimo jo periaatteessa vastasivat tähän kysymykseen, joka minulle esitettiin: eli Kuntaliitto on itse todennut tämän esityksen johdosta lausunnossaan, että huomioon ottaen aiemmin tehdyt aukioloaikojen laajennukset ja niistä seuranneet vaikutukset ei aukioloaikojen nyt esitetyn vapauttamisen voi odottaa aiheuttavan olennaisia vaikutuksia. Se on aika vahvasti sanottu. Lasten vuorohoidon tarve ei heidän mielestään ole merkittävästi lisääntynyt aiemmankaan muutoksen jälkeen, sekin on aika vahvasti sanottu. Kyllä minä nyt luotan tähän, että kun he näin ovat sanoneet, niin he puhuvat totta asiassa.

Täällä edustaja Mäkelä kysyi tästä S-kaupan monopoliasemasta, että onko tässä uhka siihen. Itse oikeastaan uskon siihen, että kun meillä on Suomessa kuitenkin kilpailua onneksi tullut myös tälle kentälle, on Lidl tullut uutena toimijana, niin kyllä se kilpailu pakottaa tässä. Minä en usko siihen, että tämä monopoliasema olisi tässä joku uhka. Minä näen tämän positiivisena.

Edustaja Talvitie kysyi näistä naapurimaiden aukioloajoista. Siihenkin vastaukset tuli täällä edustajilta, jotka tietävät enemmän kuin ministeri. Eli Viron ja Ruotsin puolella asioista on hyviä kokemuksia.

Eivät nämä ongelmattomia ole. Edustaja Myllykoski kiinnitti huomiota työturvallisuuteen ja sitten tähän sosiaaliseen puoleen, eli pitää päästä käymään välillä asioilla. Tämä on jo tänä päivänä ongelma monissa paikoissa, kyllä minä tämän tiedän ja tunnistan tämän on-

gelman. Silloin kun tätä lakia viedään eteenpäin, niin kaikki tämmöiset asiat, mitä täältä on nostettu esille, nämä mahdolliset ongelmat — työturvallisuus, ehkä työaika, pienyrittäjän asema, naisten asema — niin onhan tämä tietysti selvää, että nämä pitää tarkkaan punnita ja katsoa, mitä tästä seuraa, ja tätä pitää seurata, mikä on tämän lain vaikutus.

Tästä työllisyydestä kysyttiin. Sitä on mahdotonta arvioida, mitkä ne työllisyysvaikutukset voisivat olla, mutta kaupan ala on arvioinut, että tämä vapauttaminen vaikuttaisi alan kykyyn tarjota työtunteja. Se on minun mielestäni tietysti positiivinen asia. He ovat myös arvioineet näin, että tämä uudistus näkyisi ehkä ensi vaiheessa siinä, että henkilöstövähennysten peruuntuminen voisi olla se positiivinen asia taikka lisätyötunnit nykyisille työntekijöille ja pidemmällä aikavälillä uudet työpaikat. Että onhan tämä hyvä suunta, ja on syytä tietenkin uskoa, että tähän suuntaan mennään.

Kiistämättä lainkaan ongelmia, niistä huolimatta puolustan tätä esitystä. Tämä on hyvä esitys normien purkamisesta.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi ministeri Rehn, enintään 5 minuuttia.

18.36 **Elinkeinoministeri Olli Rehn:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää edustajia asiallisesta keskustelusta koskien sekä kyllä- että mutta-osiota. Molemmat ovat tärkeitä.

Edustaja Essayah oli sitä mieltä, että olisi pitänyt paikkailla tätä nykyistä lainsäädäntöä ja rakentaa eräänlaista tilkkutäkkiä. Olen tästä eri mieltä. Tätä harkittiin aika perusteellisesti hallituksen piirissä, ja päädyimme siihen, että tällainen tilkkutäkki, kaikkine 17 poikkeuksineen, olisi pahempaa kuin mihin edes EU:n komissio pystyisi lakiesityksillään. (Sari Essayah: Sitten se on paha!) Tulos olisi hyvin sekava ja byrokraattinen, ja se työllistäisi lähinnä työmarkkinajärjestöjen juristeja sen jälkeen.

Nyt meillä on edessä selkeä esitys lainsäädännön uudistamiseksi, joka on täysin linjassa yrittämistä ja työn tekemistä kannustavan normien purkamisen kanssa, ja tämäkin osoittaa sitä, että hallitus käy sanoista tekoihin näiden norminpurkutalkoiden osalta. Samaan aikaan on tietysti tärkeää, että potentiaalisiin pulmiin haetaan lääkkeitä, ja kuten ministeri Lindström totesi, tässä yhteydessä on arvioitava vaikutuksia muun muassa siinä, millä tavalla työntekijöiden mahdollisuus työn ja vapaa-ajan yhteensovittamiseen säilyy myöskin tämän lain voimaan astuessa. Yhtä lailla pidän tärkeänä myös pienyrittäjän poikana sitä, että kauppakeskuksessa tai myymäläkeskittymässä pienyrittäjällä on oikeus pitää liikkeensä suljettuna vähintään yhtenä päivänä viikossa.

Kun miettii tätä kaupan aukioloaikojen lainsäädännön uudistamista, niin kyllähän lähtökohtana pitäisi olla se, että kaupan aukioloaikojen tulisi heijastella kuluttajien kysyntää ja tarpeita. Muistan, kun toimin nuorempana seitsemän kesää varaosamyyjänä ja kaikki loma-ajat päälle. Meillä oli silloin varaosaliikkeessä tapana pitää putiikki auki myös jouluaattona, ei nyt ihan iltaan asti mutta aika pitkälle iltapäivään, ja välillä myöskin juhannusaattona. Totta kai työntekijöille maksettiin viikonloppulisät siitä. Miksi näin? Koska muuten joko yrittäjä tai varaosamyyjät olisivat joutuneet koko ajan ramppaamaan kotoa putiikkiin taikka mökiltä kaupunkiin antamaan varaosia, koska autot tahtovat särkyä Suomessa usein juhannuksena tai jouluna, ja silloinhan niitä varaosia pitää olla myytävänä ja tarjolla, kun autot särkyvät, ja saadaan autot liikkeelle ja kuluttajat ovat tyytyväisiä palveluun.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tässä vaiheessa puhujalistaan.

18.39 **Sari Multala kok:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kuultu hyviä puheenvuoroja, enkä toista kaikkea jo salissa kuultua. Niitäkin samoja asioita puheenvuorossani on sisällä.

Suomi on sääntelyn luvattu maa. Sääntely on syntynyt senhetkiseen koettuun tai todelliseen tarpeeseen tai EU-sääntelyn vaatimuksesta. On kuitenkin paljon sääntelyä, jota on hyvä arvioida kriittisesti tai jopa tarvittaessa täysin kumota. Esitys liikeaikalain kumoamisesta pohjautuu hallitusohjelmaan, jossa on sovittu, että osana sääntelyn purkua kauppojen aukioloa vapautetaan. Pidän tätä esitystä tervetulleena. Täällä on jo salissa esitetty monta esimerkkiä kansainvälisestä tuesta. Muun muassa IMF on osoittanut vahvan tukensa ja jopa arvioinut positiivisesti vaikutuksia työllisyyteen ja kokonaistuotantoon. Vaikka todennäköisesti välitöntä vaikutusta työllisyyteen ei tulekaan, on esitys kuitenkin askel oikeaan suuntaan sääntelyn purkamisessa. EU-tasolla ei kauppojen aukioloja ole säännöstasolla harmonisoitu eikä toivottavasti näin tehdäkään. Ruotsissa aukiolot vapautettiin jo vuonna 72, ja nyt vertailtaessa kaupat ovat Ruotsissa viikkoa kohden avoinna suunnilleen yhtä paljon kuin Suomessa.

Arvoisa puhemies! Liikeaikalain kumoamisella vältetään poikkeuslupien tarvetta ja näin hallinnollista työtä. On turhaa, että liikkeet joutuvat hakemaan poikkeuslupaa normaalille toiminnalleen päivinä, jolloin kysyntä on mahdollisesti jopa koko vuoden suurin, kuten kampaamo- ja parturialan yrittäjät joutuvat tekemään esimerkiksi itsenäisyyspäivänä. Lisäksi poikkeusluvat ovat elinkeinonharjoittajalle maksullisia ja ne on hinnoiteltu hakemuksen kohteen mukaan. Liikeaikalain kumoaminen vähentää sääntelyä ja hallinnoinnin tarvetta ja lisää kuluttajan valintamahdollisuuksia sekä yksinkertaistaa lainsäädäntöä. Nykyinen liikeaikalaki sisältää yli 20 poikkeusta liikkeen koon, tyypin tai toimialan perusteella. Jatkossa aukioloajat olisivat lähes vapaasti kauppiaiden päätettävissä ja määräytyisivät enemmän kysynnän ja tarjonnan mukaan. Pakkoa pitää liike auki kaikkina päivinä ei kuitenkaan tulisi. Jos katsotaan vastaavan lainsäädännön vaikutuksia muissa maissa, ei kauppojen aukioloissa välttämättä tapahtuisi merkittäviä muutoksia.

Ymmärrän huolen kaupan keskittymisestä entisestään suurempiin tai entisestään suuriin yksiköihin. Tässä ongelmana kuitenkin näen mielestäni enemmän Suomen keskittyneen kaupan rakenteen ja kuntien kaavoitusprosessit. Tämä esitys tarkoittaa pienten yksiköiden kilpailuedun poistamista, mutta lainsäädännön tarkoituksena ei yleisesti pitäisi olla kilpailuedun luominen vaan tasavertaisten kilpailuedellytysten mahdollistaminen. Mielestäni tämä esitys nyt myös luo mahdollisuudet uusille lähipalveluille.

Arvoisa rouva puhemies! Kauppakeskuksissa usein on velvoite noudattaa kauppakeskusten aukioloaikoja ainakin näitä mukaillen. On tärkeää, että liikeaikalain sisältämä sääntely, jolla turvataan kauppakeskusten pienyrittäjien oikeus viikoittaiseen vapaapäivään, turvataan jatkossakin. Olen jo pitkään ollut sitä mieltä, että työelämä on pysyvästi uudistunut ja jatkaa uudistumistaan myös tulevaisuudessa. Olen jopa kotona käynyt väittelyä siitä, mikä on niin sanottua normaalia työntekoa ja mikä ei. En usko, että me voimme lainsäädännöllä tätä kehitystä pysäyttää, korkeintaan jarruttaa. Työaikalaki ja työehtosopimukset turvaavat jatkossakin sen, että yksittäisen työntekijän työkuorman ei pitäisi kasvaa kohtuuttomaksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluaisin vielä kommentoida edustaja Niinistön esittämiä huolia tai kysymyksiä siitä, onko huomioitu esimerkiksi tämä vuorotyön lisääntyminen päivähoitoon ja niin edelleen. Ihmettelen hiukan sitä, kun hän viittasi tässä lopussa kysymykseen päivähoidon mahdollisuuksien vähentämisestä. Mutta tässä hallituksen tänään

käsiteltävässä esityksessähän ei ole kyse ihmisten, jotka ovat työssä, tilanteesta, vaan tämä esitys koskee vanhempainvapaalla tai työttöminä olevia vanhempia, joten tässä kohden mielestäni tätä asiaa ei tarvitse huomioida. Viittaan myös aiempaan puheenvuorooni siitä, että tässä monet lausujat ovat arvioineet vuorohoidon tarpeen lisääntymisen olevan epätodennäköistä. — Kiitos.

18.44 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat ministerit! Tuossa ministeri otti kantaa ihan ansiokkaasti käytyyn keskusteluun ja totesi, että näitä vaikutuksia tulee seurata. Toivoisin, että näitä vaikutuksia kuitenkin arvioitaisiin etukäteen, erityisesti sukupuolivaikutuksia, ja sitten nämä lapsivaikutukset selvitettäisiin perin pohjin ennen kuin tätä esitystä eteenpäin viedään.

Toisekseen, kun tässä on sanottu, että moni taho on kiitellyt tätä kauppojen aukioloaikojen vapautusta, niin täytyy muistaa, että PAM, joka edustaa siis näitä työntekijöitä, on se taho, joka on suhtautunut tähän kriittisesti.

Hyväähän tässä esityksessä on kampaamo- ja parturialan osalta muutos siihen, että tällaisesta raskaasta byrokratiasta päästäisiin eroon. Heidän osaltaan mekin olemme suostuvaisia ymmärtämään, että vapautetaan heidät tästä aukioloaikojen ikeestä. Mutta tosiaan päivittäistavarakaupassa asia on ihan toisen tyyppinen, ja siellä on ongelmia, kuten ministerikin totesi, niin että tämä ei ole ihan ongelmaton.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus siis tosiaan aikoo kumota kauppojen aukioloa säätelevän liikeaikalain. Tämähän tarkoittaa käytännössä sitä, että kaupat saisivat jatkossa olla koosta riippumatta auki milloin vain haluavat, oli pyhä, arki, 24/7.

On mahdollista, että tämä aukioloaikojen sääntely loppuu jo ensi vuoden alusta. Hallitus perustelee tätä esitystään kilpailukyvyn parantamisella ja uskoo aukioloaikojen pidentämisen tuovan lisää työpaikkoja sekä lisätunteja alalle. Kun aukioloaikoja viimeksi vapautettiin, työpaikat keskittyivät suurempiin yksiköihin ja suuriin kaupunkeihin ja niiden reunuskuntiin. Nytkin on arvioitu, että liikeaikalain kumoaminen hävittäisi kauppakeskuksista pikkuliikkeet, joilla luultavasti olisi vaikeuksia vastata isojen kauppojen laajentuviin aukioloaikoihin. Eli onko mietitty, miten tämä vaikuttaa pienyrittäjiin, pieniin kauppiaisiin? Tehtyjen työtuntien määräkin on laskenut vähittäiskaupassa palkansaajaa kohden aina vuodesta 2010. Mihin ihmeeseen hallituksen käsitys työtuntien lisääntymisestä oikein perustuu? Ei ainakaan faktatietoon.

Kauppojen aukioloaikojen vapauttamista ei voi katsoa vain kuluttajan näkökulmasta. 24/7-yhteiskuntaan siirtymisen vaikutukset myös työntekijöiden arkeen on selvitettävä, ja siitähän täällä on paljon keskusteltukin. Tällä hetkellä vuorotyötä tehdään eniten terveys- ja sosiaalipalveluissa, vähittäiskaupassa sekä majoitus- ja ravitsemusalalla. Noin joka kolmas palkansaaja työskentelee epätyypillisenä työaikana eli aamuvarhaisella, iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen on myös naiskysymys, sillä suurin osa kauppojen työntekijöistä on naisia. Hallituksen perusteluissa ei ole huomioitu, miten aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaa työntekijöiden arkeen. Monella vuorotyötä tekevällä vanhemmalla on jo nyt vaikeuksia löytää lapselle hoitopaikkaa ja osallistua lapsen harrastuksiin ja muuhun vapaa-aikaan töiden takia. Erityisesti pyydän, että myös yksinhuoltajaperheet huomioidaan. Kuinka tätä arjen palapeliä helpotetaan, jos liikeaikalaki kumotaan? Miten saamme palvelut, kuten julkisen liikenteen, vastaamaan siihen, että yötyö lisääntyy? Liikeaikalain kumoamisen sukupuoli- ja lapsivaikutukset tulee hallituksen pikaisesti selvittää, ihan niin kuin lapsiasiavaltuutettukin on vaatinut, että nämä lapsivai-

kutukset on selvitettävä, ja mielellään tietenkin ennen kuin tehdään peruuttamattomia päätöksiä.

Vielä lopuksi haluan todeta, että kaupan alalla, toisin kuin tuossa selvityksessä todetaan, on turvattomuus lisääntynyt. Yksin työskentely on lisääntynyt, ja ei siellä Siwan kaupan kassan toisella puolella olevaa myyjää yhtään helpota se, että hänellä on joku kutsuranneke tai nappi, jota hän painaa, ja sen jälkeen sitten ehkä puolen tunnin sisällä vartija voi olla paikalla. Siinä puolessa tunnissa ehtii tapahtua aika paljon kauheita asioita, ja tämän tiedän luottamushenkilönä, että näin on käynyt. Oulussakin on yksi Siwa, joka on monta kertaa ryöstetty, ja vielä pahempaa on se, että sama myyjä on sattunut olemaan sen ryöstön kohteena. — Ei muuta.

18.50 **Anna Kontula vas:** Arvoisa rouva puhemies! Minä en pidä siitä asetelmasta, jossa tämän lain kannattajat pyrkivät fokusoimaan itsensä vapauden, edistyksen edustajiksi ja sen vastustajat sääntelyn ja kontrollin kannattajiksi. Minun mielestäni oleellisempaa on keskustella siitä, kenen vapaudesta me puhumme, kenen vapaus on tärkeää. Minä olen edustaja Tolppasen kanssa samaa mieltä siitä, että olisi todella kiva, jos kaikki kaupat odottavat aina avoimena silloin, kun minä satun ehtimään ostoksille. Olisi hienoa, jos minä voin käydä kenkäkaupassa yhdeltätoista illalla, kun minulle sattuu tulemaan mieleen, että olisi kiva saada uudet kengät. En minä myöskään pidä sinällään pahana tai ainakaan luonnottomana sitä, että isot kauppiaat toivovat vapautta pitää pääomansa tuottavana niin pitkää päivää kuin mahdollista.

Mutta missä on yrittäjän vapaus, sen pienen yrittäjän vapaus silloin, kun toimeentulo edellyttää seitsemänpäiväistä työviikkoa? Nimittäin kun kilpailu muiden vastaavien pienyrittäjien kanssa pakottaa pidentämään aukioloa ja kuitenkaan kassavirta ei kasva samaa tahtia, ei yrittäjällä ole mahdollisuutta niille lisätunneille palkata uutta työvoimaa, ja silloin hänen oma työaikansa pitenee. Näin kävi silloin, kun pidempiä aukioloaikoja viimeksi koeteltiin: merkittävä osa pienistä yrittäjistä kertoi stressin lisääntyneen, vapaapäivien vähentyneen merkittävästi.

Tai missä on sen pienipalkkaisen myyjän vapaus ennakoida omaa ja perheensä elämää, myyjän, jonka on otettava toimeen tullakseen vastaan joka ikinen työvuoro ja jolla ei ole mahdollisuutta siihen ennakointiin, että jos minä haluan kutsua sukulaiset käymään vaikkapa kolmen viikon päästä sunnuntaina, kun meillä on itsenäisyyspäivä, niin minä tiedän, että minulla on vapaata silloin ja minä voin laittaa heille ruokaa? Minä itse arvostan hirveästi perheaikaa, minulle suku on hirveän tärkeä, ja minulle on hirveän tärkeätä, että meillä on tiettyjä päiviä vuodessa, tiettyjä iltoja, viikonloppuja vuodessa, jolloinka me voimme kokoontua ja nähdä toisiamme ja päästään kimpassa kaikki samaan paikkaan samaan aikaan työelämän sitä estämättä. Minusta se on jotakin kallisarvoista, enkä missään nimessä haluaisi olla ottamassa sitä joltakulta toiselta pois.

Entä missä on sen myyjän lapsen oikeus omien vanhempiensa aikaan? Jos myös hänen elämäänsä ja arkeaan määrittää se kauppojen aukiolo, ei minusta ole samantekevää, ovatko lapset vuorohoidossa vaiko päivähoidossa. Samalla lailla kuin vuorotyö on tutkimustenkin mukaan aikuiselle raskaampaa kuin töissä oleminen normiaikaan, samaan aikaan se hoidossa oleminen pitkiä vuoroaikoja on raskaampaa myös lapselle.

Minun vapauteni shoppailla ei ole yhtä tärkeä kuin näiden ihmisten vapaus omaan aikaan, omiin läheisiin. Jos meidän ongelmanamme nyt on tosissaan se, että rouvat, edustajakollegat, eivät saa itsenäisyyspäivälle kampauksia, niin emmekö me voisi mieluummin

kohdistaa tähän ryhmään sellaisia täsmätoimia, että kaikki pääsisivät tälläytyneinä itsenäisyyspäivän juhliin, ja jättää ihmisille kuitenkin oikeuden perheeseen, oikeuden elämään, oikeuden hallita omaa arkeaan?

18.54 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tässä esityksessään hallitus tekee periaatteellisesti hyvää työtä normien purkamisen sekä turhan virkamiestyön vähentämisen suhteen. Kampaamoalan aukiolojen rajoittaminen alun perin kaupan suurempien yksiköitten mukaiseksi pienten, alle 400 neliön kauppojen järjestelyn sijaan ei kestä mitään järkevää perustelua. Sekään ei ole ollut kovin tasapuolista lainsäädäntöä, että palvelualoista kampaamoala on säädetty aukiolorajoitusten piiriin, kun vaikkapa videovuokraamot tai kuntosalit ovat saaneet olla auki yrittäjän ja asiakkaan parhaaksi katsomina aikoina.

Arvoisa puhemies! Kannatan hallituksen esitystä vähittäiskaupan aukioloajoista annetun lain kumoamiseksi. Se tuskin keneltäkään on pois, että kauppa voi vapaasti päättää aukioloajoistaan. En ole kuullut monenkaan pienyrittäjän tätä esitystä vastustavan vasemmistoliiton sijaan. Onko vasemmistoliitto siis yrittäjyyden asiantuntija, suurempi kuin pienyrittäjät? Monikin työntekijä haluaa ottaa työtunteja myös muulloin kuin perinteisen aukiolon aikoina.

Kannatan lämpimästi hallituksen esitystä, että elinkeinonharjoittajalla on kuitenkin oikeus pitää liikkeensä suljettuna myös kauppakeskuksissa edes yhtenä päivänä viikossa. Sekin on osa yrittämisen vapautta.

Puhemies Maria Lohela: Edustajille tähän väliin tiedoksi, että kamera-automatiikassa ilmenneen teknisen vian vuoksi, joka vaikuttaa siis kaikkiin verkkolähetyksiin, edustajia pyydetään käyttämään kaikki puheenvuorot täältä puhujakorokkeelta.

18.56 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Haluan omalta osaltani esittää kiitokset hallitukselle tämän kauan toivotun esityksen johdosta. Vain runsas kuukausi sitten keskustelimme tässä salissa edustaja Mäkelän samansisältöisestä lakialoitteesta ja nyt siis pääsimme käsittelemään hallituksen esitystä asiasta. Sitä onkin helppo tukea kolmesta syystä.

Ensiksikin, toteutuessaan esitys parantaa suomalaisten kauppojen ja parturi-kampaamoiden kilpailukykyä. Esityksen myötä Suomi on samassa asemassa keskeisten kilpailijamaiden kanssa. Ruotsissa aukiolot vapautettiin jo vuonna 72 ja esimerkiksi Virossa tällaista säätelyä ei ole koskaan edes säädetty. Tämä on välttämätöntä siitäkin syystä, että myös kaupan alalla digitalisaatio on monilta osin jo muuttanut kuluttajien käyttäytymistä tiukasti säädeltyjä aukioloaikoja vastaan. Jatkossa kuluttajien tarpeet ja kulutuskysyntä voitaisiin ottaa aiempaa paremmin huomioon, kun yrittäjillä olisi joustavammat mahdollisuudet pitää liikkeet avoinna silloin, kun se kulutuskysynnän kannalta olisi tarkoituksenmukaisinta.

Toiseksi, esitys parantaa kaupan alan työllisyyttä. Viime vuosina, ikävä kyllä, myös kaupan alalla on nähty merkittäviä yt- ja irtisanomisuutisia. Esitys helpottaa erityisesti niiden kaupan alalla työskentelevien asemaa, joilla työpaikka on ollut viime kuukausina vaakalaudalla. Uskon myös siihen, että pidemmän päälle uudistuksesta seuraa uusia pysyviä työpaikkoja. Siitä pitää huolen vapaamman aukiolon mukanaan tuoma dynamiikka ja erityisesti talouskasvu, johon Suomikin ennemmin tai myöhemmin pääsee kiinni.

Kolmanneksi, esitys on ensimmäinen konkreettinen teko hallituksen itselleen asettamassa normienpurku-urakassa. On varmasti totta, että kauppojen sekä parturi-kampaamoiden aukioloaikojen vapauttaminen ei ehkä tekona yksin riitä ratkaisemaan tai katkaisemaan Suomen talouden kurjistumiskierrettä, mutta se kertoo, mistä suunnasta meidän tulisi niitä uuden kasvun siemeniä myös etsiä. Arjen ja elinkeinoelämän normisääntelyä on uudistettava ja perattava niin, että suomalaisilla on vapaammat kädet toimia. Tähän on myös hallitus omassa ohjelmassaan sitoutunut. Hallitus on ilmoittanut julkaisevansa listan vaalikauden aikana perattavista normeista kuluvan vuoden loppuun mennessä, ja hyvä niin. Tämä työ pitääkin valmistella perusteellisesti. Kannustaisin silti hallitusta myös hyödyntämään jo tiedossa olevat hyvät normienpurkuesitykset. Esimerkiksi ympäristölupalainsäädännön sujuvoittamisessa ministeri Tarastin raportista löytyisi kaikki olennainen Suomen kilpailukyvyn kohentamiseksi myös tällä alalla.

Arvoisa puhemies! Totta kai ymmärrystä löytyy myös tähän esitykseen kriittisesti suhtautuviin tahoihin. Esimerkiksi poliisin huoli muutosten myötä mahdollisesti lisääntyvistä omaisuusrikoksista kaupoissa sekä työntekijöiden turvallisuudesta yön hiljaisina tunteina pitää ottaa vakavasti. Vastuu on luonnollisesti yrittäjällä, jotta työ kaupassa voidaan tehdä turvallisesti kaikkina aikoina. Yhtä lailla on varmistettava, ettei uudistus johda epäinhimillisiin työvuoroihin kaupan alalla. Sen sijaan perusteita väitteelle, jonka mukaan uudistus toisi mukanaan merkittäviä paineita kunnallisten palveluiden järjestämiseen, ei ainakaan Kuntaliiton lausunnon perusteella voida löytää. Kokonaisuutena vapaamman kaupan ja siitä seuraavan palvelukysynnän suhde arvioidaan neutraalisti.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee juuri tämänkaltaisia taloutta vapauttavia uudistuksia. Olemme nyt usean vuoden ajan yrittäneet synnyttäneet kasvua sääntelyä lisäämällä. Siksi on hyvä, että tämä hallitus kokeilee nyt jotain uutta eli talouskasvun luomista lisäämällä talouden kasvupotentiaalia.

19.00 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Hänninen käytti aivan erinomaisen puheenvuoron. Selvästi hän näkee tämän tilanteen ikään kuin kokemusasiantuntijana hyvin monipuolisesti, ja minusta häntä on syytä kuunnella kyllä herkällä korvalla.

Lainaus tästä hallituksen esityksestä erityisesti kohdasta Yritysvaikutukset. Siellä todetaan näin: "Nyt kyseessä oleviin aukioloaikoihin kohdistuisi myös suuremmat palkkakustannukset siltä osin, kun ne koskevat ilta-, yö-, lauantai-, sunnuntai- tai muuta pyhänä tehtävää työtä. Koska pidempien aukioloaikojen tarkoituksena on kuitenkin kasvattaa myyntiä, on oletettavaa, että kustannukset voitaisiin kattaa myynnistä saaduilla lisätuloilla."

Oikeastaan tässä yhdessä lauseessa kuvataan tämän koko esityksen heikkous. Tämä on täynnä vastaavanlaisia ilmaisuja, joissa oletetaan, että kun tehdään näin, niin syntyy tätä, kun mennään tähän suuntaan, niin sitten varmaan tapahtuu näin. On ehkä vähän huolestuttavaakin, että tuodaan tänne käsittelyyn tämmöinen ikään kuin yksinkertaiselta näyttävä esitys, joka on aika heikosti valmisteltu. Siitä puuttuvat, niin kuin moni edustaja täällä on sanonut, nämä todelliset arvioinnit, mihin tämä todella vaikuttaa.

Jo nyt sunnuntain myynti on monelle liikkeelle tappiollista. Isot liikkeet kestävät niitä tappioita herkemmin. On oletettavaa, että isot liikkeet haluavat tällaista lainsäädäntömuutosta sen takia, koska he tulevat sitten jatkossa ajamaan sitä, että sunnuntaikorvaukset puolitetaan tai poistetaan kokonaan, jolloin meillä on aivan uudenlainen matalapalkkaisten töiden ryhmä ja käy niin, että nämä nyt jo myyntialalla olevat ihmiset joutuvat ottamaan toi-

sen työpaikan selvitäkseen omista vastuistaan. Tässä vain yksi näkökulma, jonka haluan tässä vielä kaikkien muiden hyvien näkökulmien yhteydessä nostaa esille.

Arvoisa puhemies! Jotenkin toivoisin, että nyt valiokuntakäsittelyssä tämä esitys saisi sellaisen luonteen, että nämä arvioinnit eri vaikutuksista huolellisemmin vaadittaisiin tehtäväksi. Sen jälkeen sitten asiaan voitaisiin palata, kun tiedetään, mitkä ovat todelliset vaikutukset. Työllisyysvaikutuksia ei ole tällä. Käytettävissä oleva raha ei lisäänny. Ostovoima ei kasva. Monet pienemmät kauppaketjut ovat jo ennakkoon ilmoittaneet, että teki hallitus minkälaisia purkutalkoita tahansa, niin he eivät aio pitää kauppoja yhtään enempää auki kuin nyt, koska ostovoima joka tapauksessa hallituksen toimilla pienenee merkittävästi seuraavien 2—3 vuoden aikana.

19.04 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Näitten budjettilakien joukossa tänä iltana täällä on myöskin tämä liikeaikalain kumoaminen. Suuret päivittäistavaraketjut ja toisaalta pienet erikoisliikkeet näkevät tämän aukiolokysymyksen hyvin eri tavoin. Vaikka pienyrittäjä voisikin tämän esityksen mukaisesti kauppakeskuksissa pitää yhden vapaapäivän viikossa, niin käytännössä kuitenkin tuo kilpailutilanne pakottaa sinne tiskin taakse kaikkina päivinä.

Tuossa omassa vastauspuheenvuorossani jo totesin, että eihän tämä nykyinen aukiolojen sääntely ole missään nimessä ideaali tilanne vaan pikemminkin todellakin sekava tilanne. On juhlapyhien poikkeuslupia, jotka vaihtelevat jopa muutamien kilometrien välein, on 400 neliön rajoituksia, joita on, ainakin muistelen, takavuosina keploteltu lasten leikkitiloilla ynnä muilla pienemmiksi, että on päästy sopiviin neliöihin. Ajattelen näin, että hallituksen olisi ollut hyvä lähteä tätä nykyistä lainsäädäntöä selkeyttämään eikä suinkaan sitten kumoamaan sitä täysin. No, tuossa ministeri Rehn totesi, että siitä olisi tullut huonompaa jälkeä kuin komission esityksistä, ja silloin siitä varmaan olisi hänen mielestään tullut todella huonoa jälkeä. Mutta mielestäni olisi kuitenkin kannattanut katsoa, mitä hyvää oltaisiin saatu siitä, kun näitä erilaisia poikkeuksia ja poikkeuksen poikkeuksia oltaisiin lähdetty suoristamaan. Pienet lähikaupat ovat tähän mennessä voineet hyötyä siitä, että niitten aukioloajat ovat olleet vapaammat, ja nyt tämä etu poistuu. Siinä mielessä olen kyllä hyvin huolissani siitä, miten pienet lähikaupat tulevat sitten tässä kilpailussa pärjäämään.

Kaupan ja kampaamojen työntekijöistä valtaosa on naisia, ja heillä on päivähoitoa tarvitsevia lapsia. Tässä hallituksen selonteossa, jota täällä muutamat kollegat ovat siteeranneet, on aika ylimalkaisesti todettu, että kauppojen vapaammat aukioloajat eivät ole nykyisellään merkittävästi lisänneet vuorohoidon tarvetta suurimmissa kuntakeskuksissa. Eli ensinnäkin tätä on tutkittu suurimmissa kuntakeskuksissa, joissa siis on jo varmaankin monien muitten työpaikkojen takia olemassa vuoropäivähoitoa, ja sitten toisaalta nykyisen tilanteen valossa. On hyvin vaikea kuvitella, mitä tällainen täydellinen aukioloaikojen vapautus sitten aiheuttaa tähän yhteiskunnan rytmitykseen. Epäilenkin, että kun päivähoitoa ei tällä hetkellä todellakaan ole pienissä kunnissa tarjolla 24/7-periaatteella, niin kyllä tämä aukiolojen täysi vapauttaminen lisää viikonlopputyötä ja lastenhoidossa olevien ihmisten työmäärää. Mutta kun se on kunnallista palvelua, niin silloin myöskin kuntien kustannukset kasvavat. Uskon, että tässä on tämän esityksen yksi heikko kohta: että näitä ei ole pystytty ennakoimaan tämän tulevan, laajemman vapautuksen näkökulmasta.

Kyllä minä lopuksi totean sen, että meille kristillisdemokraatteina tämä on myös yksi sellainen arvopohjasta käsin tarkasteltava kysymys. Kyllä meistä varmasti yksi sun toinen on käynyt sunnuntainakin kaupassa unohtunutta voipakettia hakemassa ja milloin mitäkin,

mutta tämmöinen aukioloaikojen täydellinen vapauttaminen kyllä merkitsee koko yhteiskunnan rytmin muuttumista. Tällaisena aikana, jolloinka uupumus on suurin yksittäinen syy työurien ennenaikaiselle katkeamiselle, minun mielestäni ei pitäisi tätä tällaista arkeen latautumisen aikaa perheen ja ystävien kanssa olla rikkomassa. Vähän ihmeissäni olen, koska — hallituksen esityksessä tietenkin on hallituspuolue kokoomus mukana — Euroopan kansanpuolueen, johon sekä kokoomus että kristillisdemokraatit kuuluvat, näkemys on hyvin vahva yhteisestä kulttuurisesta lepopäivästä Euroopassa. Ja siteeraan nyt tätä EPP:n peruskirjan kohtaa: "Ihmisten sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että yhteiskunnassa on yksi yhteinen vapaapäivä viikossa. Vuosisatoja Euroopassa sunnuntai on ollut se päivä. Sunnuntain puolustaminen yhteisenä eurooppalaisena pyhäpäivänä on tärkeä myös maanosamme kulttuuristen juurien säilyttämiseksi."

19.09 **Lauri Ihalainen sd:** Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Annan kovasti arvoa, että olette täällä jaksaneet olla koko ajan, samoin kuin Rehn on ollut koko iltapäivän täällä. Tätä täytyy aina arvostaa. Aihe, josta nyt puhumme, on todella tärkeä senkin vuoksi, että kauppa on elinkeinoelämämme suurin toimiala. Tottahan se on, että tässä nyt puhutaan mahdollistavasta lainsäädännöstä. Tähän liittyen tässä on sekä käytetty paljon puheenvuoroja puolesta että myös kuvattu niitä ongelmia, joita tähän lain kumoamiseen liittyy.

Täytyy muistaa, että kaupan alalla työskentelee 300 000 ihmistä, pelkästään vähittäiskaupassa 161 000 ihmistä. Ehkä se suurin valuvika, joka tähän uudistuksen valmisteluun liittyy, on kuitenkin se, että tässä ei ole riittävästi otettu huomioon niitä vaikutuksia, jotka tästä tulevat myöskin henkilöstöön. On selvää, että tällaisen lainsäädännön täytyy olla vaikutuksiltaan sellainen, että se tukee kuluttajien pyrkimyksiä, yrittäjien pyrkimyksiä mutta myöskin henkilöstön asemaa näillä työpaikoilla. Tällä on henkilöstövaikutuksia palkkoihin, työaikoihin, lastenhoitojärjestelyihin, turvallisuuteen, koska yksin työskentely tulee ilman muuta lisääntymään, ja näitä vaikutuksia ei tässä lain perusteluissa ole riittävästi analysoitu.

Mikä tärkeintä, kun 2009 tehtiin edellinen kauppojen aukioloaikoja koskeva väljennysuudistus, niin se tehtiin sillä tavalla fiksusti, että kun lainsäädäntöä uudistettiin ja kauppojen aukioloaikoja lisättiin, samanaikaisesti neuvoteltiin alan työmarkkinaosapuolten kesken hallituksen ikään kuin tukemana ja innostamana, mitä vaikutuksia sillä muutoksella on alan henkilöstön asemaan. Nyt ei tällaisia neuvotteluja olla käyty. Minä todella toivon, että tähän liittyen tällaiset olisi saatu aikaan, koska nämä vaikuttavat henkilöstön asemaan. Silloin tehtiin minusta varsin fiksulla tavalla se uudistus, yhtä aikaa tehtiin lainmuutos ja sitten samalla ratkaisuja, jotka vaikuttavat henkilöstön asemaan, ja saatiin aika fiksu kokonaisuus.

Kaksi kolmasosaa päivittäistavarakaupasta, sen markkinoista, keskittyy suuriin myymälöihin ja supermarketeihin. Kun me vielä tiedämme, että yli 80 prosenttia Suomen vähittäistavarakaupasta on kahden ketjun hallinnassa — Lidl tulee sieltä vähän perässä, ja hyvä, että tulee — niin kyllä tässä on semmoinen riski, että tämä lisää keskittymistä suuriin yrityksiin. Isot pystyvät tekemään ratkaisuja ja kestävät tappioita, mutta taajamien ulkopuolella olevat myymälät tai erikoisliikkeet joutuvat todennäköisesti aika ahtaalle tässä tilanteessa.

Sitten henkilöstöön liittyen: Niin kuin tässä on jo perusteluissakin oikeastaan välillisesti tunnustettu, suoranaisia työllisyysvaikutuksia on vaikea arvioida. Se on aivan selvää, että silpputyön ja osa-aikatyön osuus todennäköisesti kasvaa tämän myötä ja tähän maahan tu-

lee paljon ihmisiä, niin kuin työn sankareita, joita ei enää yksi työ elätä, vaan täytyy olla useamman työn sankari tullakseen ylimalkaan enää työllään toimeen. Tämäkin on hyvä tässä huomioida tämän uudistuksen myötä.

Monet asiantuntijathan ovat tämän lainuudistuksen myötä korostaneet sitä, että tämä johtaa kuluttajien kannalta pikemminkin siihen, että kuluttajien käyttäytyminen jakautuu vain useammalle päivälle mutta ne volyymit eivät välttämättä siellä kasva. Viime kädessä kaupan suuri intressihän olisi työllistävyyden ja selviytymisen kannalta, että ihmisillä olisi jotenkin ostovoimaa ja tulevaisuudenuskoa, että voi investoida ja ostaa.

Sitten minäkin haluaisin — en niinkään, että olen itse näitä asioita hirveästi pohtinut — nostaa tämän yhden asian esille, ja niitä puheenvuoroja on ollut liian vähän tässä yhteydessä, monissa muissa kylläkin, jotka ovat muistuttaneet siitä, että pyhä on lepopäivä eikä tavaraonnen tavoittelupäivä. Jotenkin ihmisillä pitäisi olla kuitenkin semmoisia kuluttamisesta erillään olevia suvantovaiheita elämässään ja joku rytmi sille, että kaikki ei ole kaupan. Tähän vaikuttaa tietysti paljon muitakin asioita, mutta on hyvä, että tämäkin puoli nyt nostetaan esille.

Lopuksi haluan sanoa verkkokaupasta. Suomi ja suomalaiset yritykset jäivät lähtötelineisiin verkkokauppaa kehitettäessä. On syntynyt globaalit vähittäiskauppamarkkinat paikasta riippumatta nimenomaan verkkokaupan kautta, ja voi olla, että juuri kivijalkakauppa ja verkkokauppa voivat muodostaa tulevaisuudessa ihan hyvän liittolaisuuden, ja se voi myös näitä kivijalkakauppoja pitää tässä maassa hengissä.

Pääviesti on se, että olisi ehdottomasti pitänyt henkilöstön asemaan liittyvistä muutoksista, jotka vaikuttavat sopimuksiin ja lainsäädäntöön, neuvotella yhtä aikaa tämän lakimuutoksen kanssa. Miksi näin ei nyt tehty, kun se tehtiin jo edellisellä kerralla?

19.16 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Arvoisa puhemies! Tämänkin hallituksen lakiesityksen kohdalla voi kansanedustaja harmitella sitä, että sukupuolivaikutusten arviointi on jäänyt hallituksella puutteelliseksi tätä esitystä tehdessä. Voi kysyä, mitä tapahtuu yksinhuoltajaperheiden asemalle, kun kauppojen aukioloajat vapautetaan, tai voi kysyä, onko hallitus tehnyt lapsivaikutusten arvioinnin ja onko se tehty riittävällä tavalla. Ministeri Lindström totesi puheenvuorossaan, että kaupan alan työntekijöiden järjestö PAM, joka siis edustaa matalapalkkaisia naisia, samoin kuin lapsiasiavaltuutettu ovat molemmat suhtautuneet kriittisesti tähän hallituksen esitykseen. Täytyy luultavasti tutustua huolella heidän tekemiinsä arvioihin, koska pidän kuitenkin näitä kahta tahoa asiantuntijoina toisaalta niin kaupan työntekijöiden näkökulmasta kuin sitten lasten edun näkökulmasta. On ihan selvää, että sukupuolivaikutusten arvioinnit, lapsivaikutusten arvioinnit pitäisi tehdä ennen kuin esityksiä annetaan ja ne tulisi tehdä huolella.

On melko selvää, että kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen varmasti lisää kauppojen myyntiä ja voi tehdä mahdolliseksi sen, että ne voivat palkata yhä useamman työntekijän. Mutta samaan aikaan täytyy myöntää olemassa oleviksi ne monet kysymykset, joita tämä lakiesitys herättää. Itseäni huolettavat etenkin siis yksinhuoltajien ja perheellisten kaupan työntekijöiden elämään koituvat seuraukset aukioloaikojen vapauttamisen myötä. Täytyy myös tunnustaa se tosiasia, että yhteiskunnan kulut kasvavat, kun esimerkiksi päiväkotien aukioloaikoja pitäisi laajentaa ja joukkoliikennettä lisätä silloin, kun aukioloajat laajenevat. Mutta samaan aikaan on myös totta se, että hallitus samaan aikaan itse asiassa on rajoittamassa päiväkotien aukioloaikoja sitä kautta, että päivähoito-oikeutta rajoitetaan. Se tulee tarkoittamaan sitä, että päiväkoteja suljetaan. Osa-aikatyötä tekevien tai silppu-

työntekijöiden mahdollisuudet saada lapsia hoitoon hankaloituvat nykyisestä. Samoin hallitus on leikkaamassa itse asiassa joukkoliikenteeltä ihan merkittävästi.

Itse haluaisin myös kysyä sitä, mikä on työntekijöiden mahdollisuus esimerkiksi kieltäytyä vaikeista työajoista, kun hallitus on samaan aikaan lisäämässä erilaisia sanktioita työntekijöille, jotka kieltäytyvät ottamasta työtä vastaan. Tai entä jos on kyseessä juuri työntekijä, joka on taustaltaan yksinhuoltaja: jos hänen täytyy kieltäytyä vaikeista työajoista siitä syystä, että ei saa päivähoitopaikkaa tai muuten tilanne on vaikea, niin mitä siitä seuraa hänen sosiaaliturvalleen?

Minun täytyy sanoa se, että henkilökohtaisesti, vihreänä poliitikkona, suhtaudun myös vähän varauksella siihen, että tavoittelisimme ikään kuin kulutuksen lisäämistä. Eli täytyy tunnustaa se, että tätä hallituksen esitystä voidaan katsoa paitsi kuluttajien näkökulmasta myös työntekijöiden ja yrittäjien näkökulmasta samoin kuin ympäristön näkökulmasta.

Työn ehdot on yksi asia, jonka turvaamisessa tai parantamisessa nykyinen hallitus ei oikeastaan ole kunnostautunut — voi sanoa, että jopa päinvastoin. PAMin 2011 tekemän selvityksen mukaan kaupan alan henkilöstöstä 86 prosenttia kokee, että jo aiemmin toteutetuilla aukioloaikojen laajentamisilla on ollut negatiivisia vaikutuksia työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen samoin kuin työn turvallisuuteen ja kulkuyhteyksiin.

Osa-aikatyötä tekevien määrä vähittäiskaupassa on kasvanut: on palkattu uusia osa-aikatyöntekijöitä sen myötä että on vapautettu aukioloaikoja, mutta sen sijaan kokopäiväisten määrä ei ole kasvanut. Ja itseäni huolettaa se, minkälaisia vaikutuksia tällä esityksellä on myös tuloeroihin ja köyhyyteen. Nimittäin Suomessahan köyhyys liitetään pääosin työttömyyteen, mutta tosiasiassa sadattuhannet lähinnä palvelualoilla työskentelevät osa-aikaiset elävät toimeentulominimin rajamailla erityisesti pääkaupunkiseudulla ja isoissa kaupungeissa, ja suurin osa heistä ei tulisi toimeen ilman puolison tuloja tai toimeentulotukea, ja toimeentulotuen saajista jopa kymmenesosa on työssäkäyviä eli työssäkäyviä köyhiä. Erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla yksin asuva osa-aikatyöntekijä joutuu tukeutumaan toimeentulotukeen, kun palkka ei riitä vuokraan, työmatkoihin, ruokaan tai muuhun elämässä tarvittavaan. Palvelualoilta löytyy jo nyt yrityksiä, joiden henkilöstöstä vähintään 80 prosenttia työskentelee osa-aikaisesti. Nimenomaan nämä henkilöt ovat siis sellaisia, jotka eivät pärjää palkallaan, ja tilanne on tietysti kestämätön heidän näkökulmastaan. Eli toivoisin, että hallitus myöskin pohtisi sitä, minkälaisia vaikutuksia köyhyyteen, toimeentulotukiriippuvuuteen, erilaisten palveluiden tarpeen kasvuun ja niin edelleen on tällä esityksellä.

Samoin viime hallituskaudella itse asiassa keskusteltiin paljon siitä, onko tarpeen rajoittaa nollatyösopimusta ja minkälaisissa tilanteissa. Voidaan esimerkiksi kysyä, että jos osa-aikatyö kasvaa ja jos osa-aikatyö liukuu vähitellen nollasopimuksella tehdyksi työksi, mitä se edellyttää meiltä lainsäätäjiltä. Silloinhan työssäkäyvien köyhien määrä kasvaa ja ihmisten työehdot heikkenevät.

Eli voi sanoa, että meillä on myöskin sosiaaliturvassa paljon päivittämisen varaa, kun me teemme tämäntyyppisiä esityksiä. Ja itse olen kyllä hyvilläni siitä, että hallitus on toteuttamassa perustulokokeilun — voi sanoa, että perustulo parantaisi nimenomaan niiden asemaa, jotka työmarkkinoilla ovat heikossa asemassa. Nimittäin tosiasia kuitenkin on se, että osa-aikatyö, silpputyö ja niin edelleen ovat vakiintuneet osaksi työmarkkinoita, ja jos me lainsäätäjinä emme voi tai halua rajata osa-aikatyön määrän kasvua, silloin meidän täytyy säätää sosiaaliturva sellaiseksi, että se tunnistaa tämmöisten työsuhteiden, työn tekemisen tapojen olemassaolon ja että ihmiset voivat sitten myöskin elää työllään.

Mutta ei ainoastaan sosiaaliturva kaipaa päivittämistä, vaan kun tehdään erilaisia lakiesityksiä, täytyy huomioida se, miten meidän palveluyhteiskunta pystyy vastaamaan työn muutokseen, ja huomioida esimerkiksi päivähoidon kautta se, että osa-aikatyöntekijöitä on yhä enemmän. Silloin täytyy tunnustaa, että on kyseenalaista rajoittaa silpputyötä tekevien oikeutta kokopäivähoitoon. — Kiitos.

19.24 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia salille hyvästä keskustelusta ja kiitoksia erityisesti ministeri Lindströmille, että olet täällä kuuntelemassa sitä, arvostan kovasti. Kommentoin muutamia asioita, mitä tässä keskustelun kuluessa on tullut esille erityisesti liittyen näihin kaupan aukioloaikoihin, koska tämä parturi-kampaamopuoli, kuten täällä on useissa puheenvuoroissa todettu, ei ole se ongelma.

On sanottu, että lainsäädännöllisin keinoin ei saisi erityisesti asettaa erikokoisia kauppoja erilaiseen kilpailuasemaan. Itse katson tätä vähän eri tavalla, sillä pienet kaupat joutuvat pitämään hinnat korkeammalla kuin peltomarketit johtuen suhteellisesti korkeammista työvoimakustannuksista, ja yleensä myös esimerkiksi vuokrat ovat korkeammat, kun kaupat sijaitsevat keskustaajamissa. Nyt aukioloajat ovat sitten nimenomaan olleet näillä pienillä kaupoilla kilpailuetuna sijainnin lisäksi. Näen, että nimenomaan on yhteiskunnan intressissä tukea lähikaupan säilymistä ympäri Suomea, sillä on tärkeää, että on näitä lähikauppapalveluita. Ne ovat erityisen tärkeitä autottomille ihmisille, esimerkiksi vanhuksille, lapsille, ne tukevat ikääntyneiden ihmisten kotona asumista mutta ne ovat yhdyskuntarakenteen kannalta myös tärkeitä ja vähentävät sitä turhaa autoilua ja liikennettä ja sitä kautta myös päästöjä.

Täällä ovat jotkut esittäneet arveluita, että tämä kaupan aukioloaikojen vapauttaminen itse asiassa voisi lisätä kilpailua meidän hyvin keskittyneellä päivittäistavarakauppamarkkinalla, mutta itse vähän pelkään päinvastaista, sillä suurilla ketjuilla ja suurilla kaupoilla on parempi mahdollisuus pitää myymälöitä auki vaikka yöllä tai hyvin laajasti muutenkin tappiollisesti, mutta kauppiasvetoiset liikkeet, pienet liikkeet, eivät tätä voi tehdä, joten pelkona on, että kioskit ja pienet yrittäjät pusketaan ulos markkinoilta näillä laajoilla aukioloajoilla, mitä tappiollisesti isot voivat pitää yllä. Ja vaikka Lidl on onneksi Suomeen tullutkin, kyllä tämä tilanne edelleen on aika huono, kun suurimmalla, S-ryhmällä, on 45,7 prosentin markkinaosuus ja se ei ole mitenkään nopeasti korjaantunut ja itse asiassa se on kasvanut. Että tämä on mielestäni aiheellinen huoli ja semmoinen näkökulma, mikä vastuullisen lainsäätäjän täytyy myös ottaa huomioon.

Sitten ministeri Rehn sanoi täällä, että aukioloaikojen tulisi heijastella kuluttajien toiveita. Kyselyjen mukaan suurin osa kansasta ei toivo laajempia aukioloaikoja kauppaan — ylivoimaisesti suurin osa ei toivo. Tämä onkin hieman ihmeellinen tilanne: ihmiset eivät koe tarvitsevansa laajempia aukioloaikoja, mutta heille kuitenkin annetaan se ikään kuin pyytämättä ja toivomatta.

Sitten täällä on oltu huolissaan tästä kivijalkakaupasta ja nähty, että tämä voisi auttaa kivijalkakauppoja kansainvälisen nettikaupan puristuksessa, mutta itse uskon, että tämä on eri ilmiö, ja tuskin kovin moni lähtee yöllä ostamaan esimerkiksi farkkuja kaupasta, koska nettikauppa perustuu toisenlaiseen toimintalogiikkaan kuin kivijalkakauppa, nimenomaan siihen, että voi joustavasti kotoa poistumatta ostaa tuotteita ja myös erilaisia tuotteita, mitä ei ehkä ole saatavilla siitä lähialueelta. Luulen, että toisenlaisia toimia pitäisi tehdä, että suomalainen nettikauppa lähtisi liikkeelle, ja myös, että ehkä nettikauppa ja kivijalkakauppa oikein yhdistettynä voivat myös tukea toisiaan.

Itse en ole mitenkään uskonnollinen ihminen, mutta kuitenkin koen tämän pyhän vieton tärkeäksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi ja näen, että on yhteiskunnan kannalta tärkeää, että vuodessa on tiettyjä yhteisiä vapaapäiviä, pyhäpäiviä, jolloin koko kansa rauhoittuu. Ja niin minun oman perheeni kannalta kuin kymmenien ellei satojen tuhansien muidenkin perheiden kannalta joulunvietto ja muidenkin pyhien vietto voi tämän lainmuutoksen myötä tulla muuttumaan merkittävällä tavalla, kun perheenjäsenet ovatkin sitten töissä sen sijaan että oltaisiin yhdessä viettämässä pyhää. Totta kai on aloja, esimerkiksi hoitoala, missä jo nyt joudutaan välttämättömyyden sanelemista syistä olemaan töissä myös pyhinä, esimerkiksi jouluna ja muina juhlapyhinä ja sunnuntaisin ja öisin, mutta se on vähän eri asia, koska se on välttämättömyys. On välttämätöntä, että meillä on sairaaloissa valmius, mutta ei ole välttämättömyys, että pääsee shoppailemaan ympäri vuoden 24/7. Minusta nämä on tärkeää erottaa toisistaan.

Kun hallitus sitten samalla leikkaa ihmisten ostovoimaa leikkaamalla sosiaaliturvasta ja tavoittelemalla sitten palkkojen alenemista ja kaupan menestys riippuu kuitenkin melko suoraviivaisesti kotimaisesta ostovoimasta, niin on nähdäkseni melkoista toiveajattelua ajatella, että tämä esitys sinällään lisäisi työpaikkoja tai kasvua mitenkään merkittävästi ainakaan tässä tilanteessa.

Ja lopuksi sitten sanon vielä, että kuten Ihalainen tuossa toi esille ja Hänninen ja muutamat muutkin, tämä kaupan ala on äärimmäisen iso ala, siellä on töissä todella paljon suomalaisia ihmisiä, ja siinä mielessä meidän on pakko tai ainakin meidän pitäisi, kun me tällaista lainsäädäntöä teemme, ottaa huomioon se, miten tämä vaikuttaa työntekijöiden arkeen, heidän perheidensä arkeen. Me emme voi katsoa tätä vain kuluttajien näkökulmasta.

19.31 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä piti kiivetä tänne pönttöön, monestakin syystä.

Ensiksi haluan kiittää ministeri Lindströmiä siitä, että hän on täällä meidän huolemme ottanut vastaan ja kuunnellut meitä herkällä korvalla — kiitos siitä.

Ja kiitos edustaja Laukkaselle, jälleen kerran edustaja Kontulalle, edustaja Sarkkiselle ja edustaja Ihalaiselle ja kaikille, jotka ovat ottaneet osaa tähän keskusteluun, myös niille hallituspuolueiden edustajille, jotka ovat käyttäneet puheenvuoron, koska toivoin todella, että tästä tosi merkittävästä, jokaista meitä koskettavasta asiasta olisi syntynyt sellainen vuoropuhelu ja että oltaisiin voitu keskustella niistä arvoista, mitä tämä esitys nyt kuvastaa.

Mutta enempää kiitosta eivät hallituspuolueiden edustajat saa. Se johtuu siitä, että täällä salissa silmäni näkevät kaksi hallituspuolueen edustajaa tällä hetkellä paikalla — toki teille kiitos siitä, että olette salissa. Mutta missä ovat keskustalaiset kansanedustajat, missä ovat nyt kokoomuslaiset kansanedustajat? Miksi heitä ei kiinnosta se, miten tämä kauppojen aukioloaikojen vapautus koskettaa niitä tavallisia tuhansia, kymmeniätuhansia kaupan alan työntekijöitä ja heidän perheitään? Eikö kiinnosta? Ei voisi varmaan vähempää heitä kiinnostaa.

Käytin tuossa vähän aikaa pieneen laskutoimitukseen, elikkä tällä hetkellä kaupan alalla on noin 30-tuntiset työviikot. Se tarkoittaa 8 vuoden myyjän ansioissa sitä, että kun tuntipalkka on 11,43 euroa tunnissa, 30 tuntia viikossa, niin se kun kerrotaan neljällä, niin saadaan bruttopalkaksi 1 371,60. Se ei ole kovin ruhtinaallinen palkka se. Ja tämä kertoo vain siitä, minkä takia ne lisät ovat niin tärkeitä niille kaupan myyjille ja minkä takia se lisätyökin on tärkeätä. Mutta sitä lisätyötä ei pitäisi teetättää niin kuin tänä päivänä tehdään: Raahessa pantiin posti kiinni, postin työntekijät kilometritehtaalle, siirrettiin palvelut Pris-

maan — ei yhtään lisätuntia, samalla työväellä tehdään entistä enemmän töitä, entistä enemmän osaamista vaaditaan. Miltä näyttää palkkataulukko? Ei tule sinne euroja eikä senttejä lisää, vaikka työn vaativuus koko ajan kasvaa. Tämä on varmaan nyt sitä kilpailukykyloikkaa, mitä on peräänkuulutettu, että entistä enemmän pienemmällä palkalla vain pitää tehdä töitä ja jaksaa ja jaksaa.

Edustaja Kontula piti äärimmäisen hyvän puheenvuoron, ja halusin vielä kerran muistuttaa lapsen oikeudesta vanhemman aikaan ja turvalliseen arkeen. Tiedän tapauksia, että koululainen, pieni lapsi, yksinhuoltajaäidin lapsi, joutuu pelkäämään kotona yksin, sattuuko äidille töissä jotakin, kun äiti on yksin iltavuorossa. Ja lapsi on yksin kotona odottamassa, kun hän ei kuulu enää päivähoidon piiriin. Ei kaikilla ole isovanhempia, sukulaisia, ystäviä, jotka olisivat siellä 24/7 sitten katsomassa sen lapsen perään. Hallituspuolueiden edustajat puhuvat, että koti on lapsen paras paikka, mutta kotonakin pitäisi olla turvallista. Pitäisi olla vanhempi läsnä, aikuisen läsnäolo on tärkeää lapselle, mutta jos vanhemmat ovat töissä? Täällä puhutaan, että pitäisi 100 tuntia tehdä lisää töitä. Onko kukaan miettinyt, mitä se tarkoittaa perheitten vapaa-ajalle? Mitä se tarkoittaa sille turvalliselle arjelle, lapsen oikeudelle vanhemman aikaan?

Lisäksi yksi huomio siitä, kun puhutaan, että töitä tulee lisää. Ei näin käy, ei meidän ostovoimamme kasva. Koko ajan leikataan: meidän sosiaalietuuksia leikataan, eläkeläisten ostovoima supistuu. Eihän meillä synny sitä pääomaa, sitä kulutuskysyntää, jolla voitaisiin kauppaa pyörittää. Se tarkoittaa sitä, että kauppa tyrehtyy, tulee lisää työttömiä. Mitäs sitten tehdään? Taas varmaan leikataan jostakin.

Arvoisa puhemies! Nämä ovat isoja asioita, ja sen takia toivon, että keskustelu ei lopu tähän iltaan vaan sitä jatketaan. Toivon ministeri Lindströmille myös tukea meiltä kaikilta siihen, että tätä lakiesitystä muokattaisiin, muutettaisiin ja se mieluiten kumottaisiin.

19.36 **Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Olen ollut kansanedustajana sen verran pitkään, että olen eri yhteyksissä ollut käsittelemässä jo aiemmin näitä kaupan aukiolokysymyksiä, ja minun semmoinen yleisorientaationi ei ole muuttunut, yhteiskunta on muuttunut, varmaan minäkin toivottavasti monissa asioissa olen muuttunut ja joutunut myöskin muuttamaan aiempia kantojani.

Tässä on käytetty erinomaisia puheenvuoroja, täällä jo kehuttiin edustajia nimeltä mainiten. En nyt toista nimiä, ehkä lisäisin nyt, kun kuuntelin edustajien Sarkkinen ja Hänninen puheita, että upeita asiantuntijoita, upeita edustajia, enkä nyt itse asiassa tätä henkilöstöasiaa enää käy lävitse. Edustaja Ihalainen kävi sitä erittäin hyvin ja muutkin, samaten Outi Alanko-Kahiluoto tätä lapsi- ja perhenäkökulmaa.

Mutta se, miksi halusin tulla tänne Suomen arvokkaimmalle puhujalavalle, johtuu siitä, että olen sosialidemokraatti, olen demokraattinen sosialisti mutta tunnistan itsessäni joissakin asioissa myöskin arvokonservatiivin. (Eduskunnasta: Oho!) — Oho. — Tämä on sellainen. Salissa ei liene kovin monta, jotka muistavat 60-luvun lopulta Metallityöväen Liiton kampanjan: Oli upeita julisteita Suomen maanteiden sähkötolpat täynnä. Duunarimies seisoi siinä haalaripuku päällä, ja kaksi lasta oli hänen housunlahkeissaan, ja siellä luki: "Isä, lauantai kuuluu meille." Isä, lauantai kuuluu meille. Metallityöväen Liitto kamppaili, taisteli asteittain lauantain vapaaksi. No, tuliko siitä tämmöinen perhelauantai? Minulla on nyt vähän sentyyppinen käsitys, että ei nyt ihan sillä tavalla kuin ehkä silloin toivottiin ja ajateltiin, että se on monille ostospäivä ja vähän sitten muutakin.

Mutta oli mielenkiintoista kuulla tämä edustaja Essayahin näkemys siitä, miten Euroopan parlamentissa konservatiivipuolueista löytyy sentään joissakin asioissa joku älli ja viisaus. (Naurua vasemmalta) Kun käytit ilmaisua, että on hienoa, että on tämmöinen yhteinen kulttuurinen vapaapäivä — johon edustaja Kontula myöskin hienossa puheenvuorossaan viittasi — olen aivan samaa mieltä. Jos minä saisin yksin päättää, niin sanoisin näin, että kaupat voisivat korkeintaan olla sunnuntaina 4—6 tuntia auki mutta ei välttämättä sitäkään, niin että jos se Metallityöväen Liiton lauantaikampanja oli, että "isä, lauantai kuuluu meille", niin todettaisiin nyt näin, että "isä ja äiti, sunnuntai kuuluu meille".

Ehkä tässä se olennaisin tuli sanottua.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Myllykoski, pyydän teitä tänne puhujakorokkeelle, koska näissä kameroissa on nyt vikaa. (Jari Myllykoski: Tässä on pieni riski nyt, ettei 2 minuuttia riitäkään.) — Ei se haittaa.

19.40 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustaja Gustafssonille hyvistä sanoista ja muistutuksesta siitä, että ammattiyhdistysliike todellakin on saanut jotain aikaan ja koettaa siitä edelleen pitää kiinni ja tuoda sen työntekijänäkökulman tässäkin esityksessä esille.

Lyhyestä virsi kaunis. Kuitenkin totean sen edelleen, että lisätyötä ei tästä synny kaupan aloille, vaikka ministerillä se omassa esittelypuheenvuorossaan esille tuli. En usko siihen ollenkaan, sitä olisi jo syntynyt. Sen takia tässä yhteydessä olisi pitänyt hallituksen valmistella myös samaan aikaan työaikalainsäädännön muutosta, joka olisi ollut pakottavampi siihen suuntaan, että milloin lisätyötä syntyy, sitä tarjotaan ensisijaisesti vakituiselle henkilökunnalle. Tältä osin olisimme voineet pystyä kehittämään sitä, että töissä ansiot olisivat kehittyneet. Toki ei voi kiistää, etteikö työtä olisi syntynyt kauppojen aukioloaikojen vapauttamisen edellisellä kierroksella. Mutta jos se on sitä, kuten täällä edustaja Hänninen toi sen 30 tunnin viikkotyöajan, se on vain monessa tapauksessa erittäin paljon. Näin on kaupan alalla. Kuten tiedetään, esimerkiksi Alkon myymälöissä, jotka nyt eivät tässä ole, osa-aikaisten työsuhteiden osuus on kausivaihtelut huomioiden 95 prosenttia ja erittäin moni Alkon työntekijöistä tekee 15 tunnin viikkotyöaikaa. Tätä tämä arki on monessa kauppaliikkeessä. Tämä kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen tuo juuri tällaisia työsuhteita enemmän ja enemmän.

Vielä haluan muistuttaa lopuksi, arvoisa puhemies, että huomioikaa isojen kauppakeskusten pienten yrittäjien asema tässä puristuksessa. Se, mitä viime hallitus- ja viime vaalikaudella saatiin aikaan, että myös yrittäjille mahdollistettiin lakisääteisesti yksi päivä viikossa vapaata, ei kuitenkaan ole välttämättä toteutunut niin kuin ollaan lainsäädännöllä tarkoitettu. Mutta tässä kohtaa päivittäistavarakauppa määrittelee kauppakeskusten aukioloajat, ja näissä vuokrasopimuksissa tullaan edellyttämään, että nämä pienetkin kaupat, joita näissä isoissa kauppakeskuksissa on, ovat silloin palveluntarjoajia. Siinä vaiheessa, kun näitä aukioloaikoja mahdollistetaan aina isommiksi, se tarkoittaa, että sen yrittäjän taakka tulee kestämättömäksi.

19.44 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tulen nyt sitten puhujapönttöön sitä hallituspuolueiden lippua kantamaan, vaikkei pitkä asia olekaan.

Niin moni on julistanut vapaan aukiolon kurjuutta, että toisin vielä tasapuolisuuden vuoksi esiin esimerkin meiltä itärajan tuntumasta. Kaupat käytännössä saavat erikoisluvat

pyhinä aukioloon venäläisiltä kerättävän rahan merkeissä. Se niistä pyhistä. En ole kuullut monenkaan niitä pyhiä valittavan. Ei meitä tai meidän kauppojemme työntekijöitä ole silti maa niellyt. Kaupassa voi käydä järkevästi sunnuntaisin, enkä ole kuullut kenenkään arvostelevan tätä tai valittavan sunnuntaitöitä lisineen. Nythän ei puhuta välttämättä viikkotuntimäärän kasvusta töissä. Miksi pelotellaan perheiden yhteisen ajan vähenemisellä?

Arvoisa puhemies! Perheiden yhteisestä ajasta eräs esimerkki on sekin, että kuulin juuri oman perheeni seuranneen puhettani mobiililaitteella siellä maakunnan päässä. Sellainen on tämänkin talkoon luonne, ammatinvalintakysymys. (Jari Myllykoski: Hoidetaanko lapset mobiililla?)

19.45 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Aluksi kiitos ministereille Lindström ja Rehn, että ovat paikalla.

Kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen tuo myös ongelmia, kuten olemme kuulleet oppositiopuolueiden puheenvuoroissa varsinkin. Hallituspuolueen edustajana kuitenkin puollan asiaa siitä syystä, että meidän pitää todella miettiä sitä tosiasiaa, että talouttamme on saatava nostettua. Myös työpaikkojen turvaamiseksi pitää tehdä päätöksiä, joilla on myös negatiivisia vaikutuksia. Monet yrittäjät taistelevat olemassaolostaan. Samoin on monia työntekijöitä, jotka haluavat tehdä myös iltatöitä ja viikonlopputöitäkin.

Henkilökohtainen mielipiteeni on se, että kaupoista saa tarvitsemansa nykyisilläkin aukioloajoilla, mutta hallitus varmasti ottaa huomioon myös sen, että haittavaikutukset tullaan minimoimaan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.